

KOPER — 6. NOVEMBRA 1959

POŠTNINA PLACANA V GOTOVINI

LETNO VIII. — STEV. 44

Izhaja vsak petek. — Izdaja časopisno založniško podjetje »Primorski tisk« Koper. — Naslov uredništva in uprave: Koper, Cankarjeva ulica 1, telefon 170. — Posamezni izvod 10 din. — Celotna naročnina 500 din. polletna 250 din. — Četrtečna 130 din. Za inozemstvo letno 1300 din ali 3,5 dolarja. — Bančni račun 602-70-1-181. — Rokopisov ne vračamo.

Z RAZŠIRJENE SEJE PREDSEDSTVA OKRAJNEGA ODBORA SZDL KOPER

Vse okrog stanovanjske reforme

V četrtek minuli teden je bilo v Kopru posvetovanje, ki so se ga razen članov predsedstva Okrajnega odbora SZDL udeležili še predsedniki občinskih ljudskih odborov v našem okraju in sekretarji občinskih komitejev ZK, predstavniki gradbenih operativ (prišli so projektanti, žal pa se posvetovanja niso udeležili povabljeni predstavniki gradbenih podjetij »Prvi maj« iz Kopra in »Gradbenik« iz Izole), tovariš Franc Kimovec-Ziga pa je zastopal Glavni odbor SZDL Slovenije, na čigar pobudo je bilo posvetovanje sklicano. Razprava o položaju na terenu v zvezi s predvideno stanovanjsko reformo naj bi namreč bila del poročila, ki ga je o tem vprašanju imel na ponedeljskem zasedanju Glavnega odbora SZDL Slovenije tovariš Stane Kavčič, o čemer poročamo na drugem mestu.

Osnovno poročilo o načelih in

namenih ter o vzrokih, ki so pripeljali do načrta stanovanjske reforme v Jugoslaviji, je podal načelnik Tajništva za gospodarstvo pri OLO Koper Alfonz Dolhar, nakar se je razvila živahna razprava, v kateri so sodelovali predstavniki vseh občin in iznali svoja specifična zapažanja v tej zvezi.

V splošnem bi lahko problematiko in vprašanja, ki se pojavljajo v zvezi z novo stanovanjsko politiko, v našem okraju razdelili po tej specifičnosti na dva dela: na obalno in na zgornje področje okraja. Na obalnem področju vladajo določena zaskrbljenost, kako usmeriti v stanovanjsko izgradnjo vsa tista sredstva, ki se bodo nabirala državljanom zaradi stanovanjskega prispevka zvišanih plač. Gre za tiste najemnike stanovanj, ki prebirajo po starih stanovanjih, v dotrajanih, že zdavnaj amortiziranih poslopjih.

Ta stanovanja bodo prišla kvečemu v VI. kategorijo, najpogosteje pa sploh izven nje in bo vsa najemnina šla le za najnajnješa popravila, ker se takih stavb ne spleča več popravljati v večjem obsegu. In takih stanovanj je v naših obalnih mestih največ — od 70 do 90 odstotkov. Pri gradnji novih stanovanj pa je največji

(Nadaljevanje na 2. strani)

S SEJE OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA KOPER

Postriti ukrepe za realizacijo proračuna

V torek, 3. novembra, je bila 26. seja ObLO Koper. Največ pozornosti so odborniki posvetili izčrpnu poročilu o izpolnjevanju proračuna dohodkov in izdatkov občine Koper v prvih devetih mesecih letosnjega leta in poročilu o delu občinske komisije.

Svet za družbeni plan in finančne je sestavil poročilo o izpolnitvi proračuna dohodkov in izdatkov za čas od 1. januarja do 20. oktobra letos, iz katerega razberemo, da bo nujno podvzeti kar najbolj odločne ukrepe, če hoče koprska občina realizirati letosnji plan dohodkov, in da bo treba postriti štednjo na vseh področjih finančnega poslovanja, da bi letos izdatki občine ne prekoracili njenih dohodkov. Zato bo treba poskrbeti predvsem za kadrovsko izpopolnitve občinske uprave za dohodke, zlasti izterjevalne službe, saj so bili odborniki mnenja, da je prav ta organizacijska pomankljivost vzrok nezadovoljivemu pritoku dohodkov v občinsko blagajno.

Zanimivo je bilo tudi poročilo o delu komasacijske občine, Med razpravo je bilo predlagano, naj bi na željo kmetov uvedli komasacijski postopek tudi v drugih področjih občine, saj je težnja vsakega kmetovalca, da bi obdeloval strnjene površine.

Najbolj živahnega je bila razprava o opravljanju prevoznih storitev. Kmetijske zadruge Pobegi-Cežarji, Bertoki-Ankarjan, Marezige, Koper in okolica, Šmarje ter Črni kal-Gračišče imajo tovornjake, s katerimi pa bodo odslej lahko prevažali blago le za lastne potrebe in za potrebe svojih članov.

Odborniki so med drugim spre-

jeli tudi sklep, naj ObLO Koper da poročene izjave za najete posojil za podjetje Tehnoservis v Kopru ter kmetijskima zadružnoma Marezige in Črni kal-Gračišče.

V četrtek je bila ob 16. uru mladinska kino predstava »Peter Klepec«, danes ob 19.30 pa bodo vrteli partizanski film »Dolina mira«.

Tudi v soboto bodo Škofije prizore zanimive kulturne prireditve. Ob 20. uri bodo namreč nastopili tržaški ansambl: pevski zbor »Lipa« iz Roksandičeve komedije »Babilonski stolp«.

V četrtek je bila ob 16. uru mladinska predstava »Peter Klepec«, danes ob 19.30 pa bodo vrteli partizanski film »Dolina mira«.

Tudi v soboto bodo Škofije prizore zanimive kulturne prireditve. Ob 20. uri bodo namreč nastopili tržaški ansambl: pevski zbor »Lipa« iz Roksandičeve komedije »Babilonski stolp«.

VAS SMRJE PRI ILIRSKI BISTRICI SPREMINJA SVOJO PODODO

Zaorana ledina v Brkinih

Traktorji in buldožerji v brkinskih sadovnjakih — Edinstvena kooperacija v Brkinih — V Smrjah bo šlo vnaprej drugače — Življenje na prelomu v vseh Brkinih

V oktobrskem jutru je bila dolina bela od slane, ki je pala poslednje liste na drevesih in preostalo travo. S Snežnico pripeljana drava so bila zavita v sneg in ob pogledu nanje je človek nehotno zaviljal ovratnik. Kljub vsemu je bil le poznočeski dan, ki so ga kmetje izkoristili, kolikor se je le dalo. Izkoristili so ga tudi traktoristi Agroobnovne iz Ljubljane, ki spremnijo zemljo in hkrati tudi življenje v Brkinih. Zaenkrat so komaj začeli v Smrjah, vasiči z 41 hišnimi številkami na robu Brkinov. Tam so začeli temeljito in dostenno sadarsko kooperacijo z vso vasio na 40 ha zemlje. Po svojem obsegu in po svoji težini je trenutno edinstvena v našem okraju. Gre za veliko več kot za samih 40 ha zemlje. Gre za začetek, ki bo do temeljitev spremenil življenje v Smrjah in na naslednjo način tudi vse Brkine. Zato je vredno spregovoriti o tem.

Na občini v Ilirski Bistrici dobijo človek širo včas, da je kooperacija v Smrjah pogosto med prvimi vprašanji, ki jih rešujejo. Videti je takoj, da delajo stalno in organizirano (n da ne dvomijo v uspeh). Vedo, da je začetek, ki daje naokrog nima, zgled in prav nobenih izkušenj, a verjamemo, da temeljito delo ne more propasti. Zaenkrat so vrgli vse sile (in tudi denar, kolikor ga zmorce za kmetijstvo) za nove sadovnjake v Smrjah. Beseda pa kljub temu hitro zaide na naslednje načrt za drugo in kasnejša

leta, ki jih mora začetek v Smrjah podpreti.

KZ Prem, občina, občinske politične organizacije, okrajna kmetijska gozdarska poslovna in zadružna zveza in strokovnjaki inštituta Slovenske je se spopadli na dveh kencih brkinske vasičice, da skupno z vso vasio ustvarijo to zimo 40 ha novih nasadov. Na videz to ni mnogo, če bi človek sodil samo po obsegu zemlje. Ze v našem okraju smo zmogli daleč večje kompleksne zemlje. Začetek na 40 ha pa pomeni mnogo več kot samo 10.000 ja-

blanovih cepov, posajenih po sodobnih izkušnjah sadjarstva. Gre za 41 družin v vasi, ki stopajo v čisto nov način kmetovanja in tem bodo prav kmalu sledili vsi Brkni. To je jedro vsega in zato je potreba toliko združenih sil za dober začetek.

Suhe številke povedo, da bodo pripravili na vsak strani vasi sadovnjak

— skupno okrog 40 ha novih jablan.

Stroški bodo okrog 28 milijonov.

Kakih 11 milijonov bodo dali

vaščani z delom, materalom in gnojenjem, ostalo dobijo iz načetaja, od

občine in iz sredstev zadružne.

Sadili bodo v terasah približno 220 jablan

na ha in sicer sorte Jonatan, zlati

in rdeči delčesi ter nekatere druge,

ki jih bo dala drevesnica v Ilirski Bistrici.

Denoj je predviden na 4,5 do 8 wagonov na ha, prva rednost po

približno 5 letih, polna rednost pa

po 8 let. Do polne rednosti bodo

vmes po terasah krompiršča in detelja,

kasneje pa travna mešanica, delno

za krmno, delno za zeleno gnojenje

drevja. Pozneje čas pride v isti

vasi na vrsto ureditev zadružne ekonomije, na 57 ha splošno ljudskega

premoženja; ta bo terjala 51 milijonov

investicij. Tako pravijo načet — načet, ki jim te dni traktorji Agroobnovne dajo tehtno veljavjo. Z njimi je

prisel v vas nemir in kup novih vprašanj.

(Nadaljevanje na 7. strani)

POGOBE SO SKLENJENE

Sklenila jih je celo vas zdržena v

sadarsko skupnost ter KZ Prem. Va-

(Nadaljevanje na 7. strani)

Med največjimi zanimivostmi v našem okraju — in teh prav gotovo in malo, pa izredno bogate so — je znani botanični vrt v Sežani, katerega del vidite na gornji sliki. V njem je zbrano veliko eksotičnega rastlinja in drevo, ter je v svoji edinstveni lepoti in zanimivosti ta vrt ponos Sežančanov in Kraševcev sploh.

in zaključek škofjskega slavlja. Ob 17. uri bo slavnostna akademija v počasnosti 78-letnice PD »Istarski grmič« z Skofij in 40-letnice KJP. Sodečuje pevski zbor Svoboda iz Kopra, tamburaški zbor iz Plavij in recitatorji Govoril bo Ivan Mavšar, predsednik Okrajnega sveta Svobod in prosvetnih društev v Kopru. Se živelčin veteranom pevskim, bralnik in godbenim društvom na Koprskem bodo ob teji priložnosti podelili diplome. Po končanem kulturnem programu in razdeliti diplomi bo v prostorih zadržnega doma v Škofiji ljudsko slavljanje.

Kot odmev preteklosti, poleg trdega boja za narodnostne pravice primski Slovencev, izvrnejo škofjske prireditve ob samih vratih do končno osvojeno domovine. Prireditve so zbrali ves droben mozaik bogate kulturne dediščine naših prednikov ob Jadranškem morju, zato lahko trdim, da je skrbno pripravljen program zares posrečena ponazoritev dolgega obdobja ozroma razvoja ljudskoprosvetne dejavnosti v Slovenskem Primorju v zadnjih sedemdesetih letih. Več tisoč zavednih Slovencev, združenih v številna bralna, pevska in godbeni društva z nazivom »ljudski slovenski imeni«, je tako končno dobilo priznanje za svoje nemorno delo v boju za slovensko bredo.

Društvo »Istarski grmič« v Škofiji, ki je tako skrbno pripravilo svoj kulturni program in se častno oddolžilo svojim prednikom za bogato kulturno dediščino, gre za priznavanje ljudskoprosvetno delo vse pričaznje.

ALŽIRCI PET LET V BOJU ZA SVOBODO

Te dni poteka pet let, odkar se alžirske ljudstvo bori za svojo svobodo in neodvisnost. Ob tej priložnosti je izjavil minister za začasni alžirski vlad El Medani, da bodo Alžirci »dosledno nadaljevali boj vse do popolne neodvisnosti. Poudaril je, da bo moralna Francija čimprej privoliti v pogajanja s predstavniki alžirske vlade in je povabil pariško vlado, naj zajamči alžirskemu prebivalstvu svobodo tedaj, ko bo prišlo do odločanja o usodi zatiranega alžirskoga ljudstva.

Tudi predsednik tuniške vlade Habib Burgiba, ki pomaga alžirskemu ljudstvu v njegovem pravičnem boju, je izjavil, da ne goji optimističnih upov glede možnosti, da se bodo v kratkem začela alžirsko-francoska pogajanja. V

POGOBE SO SKLENJENE

Sklenila jih je celo vas zdržena v

sadarsko skupnost ter KZ Prem. Va-

(Nadaljevanje na 7. strani)

(Nadal

Sprečaj POSVETU

GOVOR PREDSEDNIKA HRUŠČOVA O MEDNARODNEM POLOŽAJU

Predsednik Hruščov je na tretem zasedanju vrhovnega sovjeta ZSSR govoril tudi o mednarodnem položaju v luči zadnjih dogodkov. V svojem referatu je poudaril, da je za zadnje obdobje znacilno zboljšanje mednarodnih odnosov in da je napetost v splošnem občutno popustila. Sovjetski premier je izrazil prepričanje, da so sedaj občutno boljše perspektive za okrepitev miru na vsem svetu.

Predsednik Hruščov je tudi izrazil občalovanje zaradi kitajsko-

Vnečajvrstah

SIDNEY — V Avstraliji je te dni tako močno dejevalo, da je v desetih urah padlo skoraj 30 cm dežja. V Sidneyu je več kot tisoč hiš poplavljene, nekaj pa popolnoma porušene. Promet je popolnoma zastal in ogrožen prebivalcem nujno pomoč le s čolni.

LONDON — Zaradi pomanjkanja blaga za prevoz z ladijami je v Veliki Britaniji bilo 7. oktobra 180 britanskih ladij zasidranih v pristaniščih in niso izplute, ker pač niso imeli tovora.

BAGDAD — Iraška vlada je dodelila alžirski osvobodilni vojski denarno pomoč v znesku 750 tisoč iraških dinarjev. Ta denar bodo te dni prevzel v Bagdadu predstavniki začasnih alžirske vlade.

IBADAN — V Ibadanu v zahodni Nigeriji je 31. oktobra začela delovati prva televizijska postaja v Afriki.

PEKING — Več kot 20 milijonov Kitajcev gradi namakanji sistem v LR Kitajski, da bi čimprej zgradili velike kanale, po katerih bi načrtno usmerjali vodo za namakanje rizčevih polj.

PARIJS — V Južni Franciji, v mestu Bagnol, je pred dnevi demonstrirala množica ljudi proti atomskim polzikom, zlasti proti nameravani eksploziji atomske bombe v Sahari. Demonstracije je organiziralo francosko gibanje za mir.

DŽEDA — V Džedi (Saudova Arabija) se sestal strokovnjaki za eksploracijo naftne vase držav članic Lige. Na sestanku proučujejo načrte o ustanovitvi arabskega tankerskega ladjevja ter o izgradnji arabskih naftovodov.

TUNIS — Vladajoča tuniška stranka NEODESTUR je sporočila, da bo predsednik Burgiba na prihodnjih volitvah, to je 8. novembra, ponovno kandidiral za predsednika vlade.

DUNAJ — Avstrijski finančni minister dr. Kmita je te dni podpisal s Svetovno banko sporazum o 234 milijonih šilingov posojila, ki bo avstrijska vlada uporabila za investicije za industrijo.

BONN — Zahodna Nemčija bo zaprosila zaveznike, da ji dovolijo graditi večje rušilce. Po sporazumu držav članic Atlantske zveze je tam namreč dovoljeno graditi ali uporabljati samo ladje do 2000 ton. Nemški pomorski konstruktorji to prešnjo utemeljujejo, da tako majhnih ladij ni moč sodobno opremiti — z napravami za izstreljevanje raket.

VARŠAVA — Prihodnje leto namenjava vzpostaviti prvo neposredno železniško zvezo med Londonom in Moskvom. Poseben turistični vlek pa bo že letos vozil med Berlinom in Moskvom, medtem ko bo novi mednarodni vlek — Karpatiški ekspres — že letos vozil med Bukarešto in Varšavo.

MOSKVA — Sovjetska znanstvena odprava, ki se prebija v notranjost Antarktike, je v zelo težavnih okoliščinah zaradi snežnih metegev, hudega mraka in pomajkanja čliski. Dosegli so člani te ekspedicije že obvladali ledende, ki so visoki tudi do 3.300 metrov.

TUNIS — V začetku prihodnjega leta bosta v glavnih mestih Tunizije in Gvineji dve konferenci azijskih in afriških držav, na katerih bodo razpravljali o prizadevanjih za utrditev azijsko-afriške solidarnosti in enotnosti afriških osvobodilnih gibanj.

TOKIO — Japonska bo povedala posočilo Indiji na 45 milijonov dolarjev, od teh pa bo 17 milijonov dolarjev na račun vojnih represacij.

Po telefonu

KOPER — V Pridvoru nad Koperom so na nedavnem množičnem sestanku Socialistične zveze, na katerem so izvolili nov devetčlanski odbor krajne organizacije SZDL, sklenili, da bo vsak vaščan prispeval dva dneva za prostovoljno delo pri asfaltiranju in dokončni ureditvi ceste Pridvor-Prade. Ta cesta je namreč sedaj zaradi velikega prometa v zelo slabem stanju.

Urejuje uredniški odbor — Glavni in odgovorni urednik Rastko Bradačka — Tiška tiskarna CZP Primorski tisk

indijskih odnosov, ki kalijo že dalj časa mir v tem delu sveta. Izrazil je željo, da bi bilo treba vsa sporna obmejna vprašanja reševati s prijateljskimi pogajanjimi — vendar tako, da bi zadovoljili obe strani.

INDIJA OSTANE NA BRANIKU MIRU

V zvezi z zadnjimi dogodki na kitajsko-indijski meji je dejal premier Nehru, da se Indija ne bo ustrasiila, če Kitajska demonstrira na njenih mejah svoje vojaške sile. »Kitajska je lahko velika sila, a Indija tudi ni majhna,« je dejal ob tej priložnosti Nehru in poudaril, da se Indija ne bo odrekla svoji mirljubnji politiki, ki jo je sprejela že pred tridesetimi leti.

PRIZADEVANJA OKROG UKINITVE ATOMSKIH POSKUSOV

»S skupnimi sovjetsko-ameriško-britanskimi poskusi podzemeljskih nuklearnih eksplozij naj bi ugotovili možnosti za nadzorstvo,« je izjavil britanski zunanjki minister Selwyn Lloyd in ob tej priložnosti pozval občne atomski sili — Sovjetsko zvezo in ZDA, naj sprejmeta ta predlog, po katerem bodo na najbolj enostaven način dokončno spoznali moč atomske bombe in možnosti nadzorstva. V poluradnih britanskih krogih so mnenja, da je za Lloydov predlog tudi Washington, medtem ko Sovjetska zveza še ni pojasnila svojega stališča.

BOREC STEV. 16

Iz vsebine:
Ob sprečjanju na Turjaku (F. S.); Komandant Duke pripoveduje (D. S.); Nečaj primerjav (D. B.); V pasti (Karel Leskovec); Utrinki iz Podstenc (M. P.); Nepozabljeni lastnik (Nada Carevska); Patrola in otrok (Todor Vujasinović); Tudi na fronti so tekle solze (Veliko Kovačević); Lepo priznavanje občinskega pravnika (F. S.); Zaseda (Rado Dolžan); Pozabljeni pesmi s položajem (F. S.); Po soncu v sinje dalje (Tone Šeliškar); Mejdni (Tone Šeliškar); Dva tovariša (Jordan Leov); Prvo pismo sinu partizanu (Mara Šamsa); Prvi so zapeli pesem »Hej, brigada« (R. H.); Lepše perspektive (M. O.); Mrzel veter v Aziji (M. O.); Nemavadske zgodbe; Presenečenj: roparji (Drago Šuh); Jazbečev brolog — spalnic terencev (Andrej Gaon-Gorev); Dog hodnik (Igo Gruden); Odsta so odgnali v ranem juniju (Crtomir Šinkovec); Naša ljubezen (Peter Levec); Golčaj (Iztok Lipar); Tragedija pri Belih vodah (Anton Hace); Započeno zlato; Naša mnenja in naša stališča; Se vedno hlapec Jernej? (M. P.); Izrečeno in zapisano (S. K.); Organizacija Zveze borcev; Spet o spomenikih (France Sušteršič); Kako uveljavljajo svoje pravice (M. P.); Knjige o mladiškem gibanju (M. P.); Nečaj misli o Lóškem muzeju (M. P.); S počitnic na Poljskem (Vera Grakulić); Kratke novice; Napisi na spomenikih NOB; Zgodobice o turšaškem kanonu (D. P.); Za kazen; V Ljubljano jih nikoli ne bo.

ZASEDANJE SKUPŠČINE OKRAJNEGA ZAVODA ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE

Prenos dela poslov na podjetja

Pretekli teden je bilo v Kopru 4. zasedanje skupštine Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje, kjer so razen finančnega potenciala o poslovanju zavoda, poročila o nesrečah pri delu ter nekaterih drugih točkah dnevnega reda, razpravljali tudi o prenosu poslovanja zavoda prek podjetij.

O tej točki dnevnega reda je govoril predsednik Izvršnega odbora zavoda in Peter Aljančič, ki je poudaril, da se že daje časa poraja potreba po tem ukrepu,

pa tudi zavarovanci so često izrazili željo, da bi se del poslov socialnega zavarovanja prenesel na gospodarske organizacije. Sicer poskuši uvažanja ekspozitorja zavarovanja niso novi, ker so že 1. 1949 o tem precej razpravljali. Toda danes imamo za izvajanje tega programa že velike izkušnje ter posvečajo posebno skrb temu vprašanju tudi najvišji forumi ljudske oblasti. Zvezni zbor prizvajalcev je n. pr. že sprejel priporočilo, da se gotovi posli socialnega zavarovanja prenesejo na gospodarske organizacije. Končno pa je bila uvedba

(Nadaljevanje s 1. strani)
problem draga izgradnja komunalnih naprav, saj nikjer ne ustrezajo ne ceste in ulice, ne vodovodna in ne električna napravljiva in je treba hkrati z gradnjo novih zavarovanj iz osnovne delatnosti tudi vse te naprave, od katerih je najdražja kanalizacija s cestno konstrukcijo.

Na zgornjem, sežanskem in postojanskem področju, je položaj v tem pogledu nekoliko boljši, ker je odnos med starimi in novimi zavarovanji boljši, postavlja pa se vprašanje finansiranja gradbenih objektov splošnega družbenega pomena, kot so šole, socialno-zdravstvena poslopja ipd., ker se bo prispevek v občinske zavarovalne sklede občutno zmanjšal, ker amortizacija ne bo šla več v sklade, marveč investitorju. Vendar bodo ti skladi še vedno dovoljni, da to ne bo tako velik problem, razen tega pa bodo občine kot osnovne komunalne celice močneje orientirane na skupno reševanje tega vprašanja s strani vseh oblastvenih, političnih in gospodarskih činiteljev, ker gre pač za skupne koristi vseh občanov brez razlike.

Na obalnem področju so poseben problem še optantske hiše, ki jih dosedanjci lastniki niso pustili obnavljati, zdaj pa bi hoteli sami ali prek svojih zastopnikov pristaviti svoj lonček ob novi reformi in iz nje pobrati čimveč zase. To vprašanje pa se rešuje v državnem merilu in bo zelo verjetno tudi v kratkem rešeno, kot je bilo rešeno za ostalo področje Primorske.

V vsem okraju pa je ob razpravah o zavarovalni reformi že videti močne težnje posameznih zavarovalcev, da uredijo to vprašanje svojim razmeram in imovinski zmogljivostim ustrezeno. Veliko se že govorji o zamenjavah zavarovanj, še več pa je že pobud za individualno oziroma zadružno gradnjo novih zavarovanj, kar je treba le pozdraviti. Dosedanje administrativno razdeljevanje zavarovanj in nizke cene le-te — vse to je kaj malo vzpodbudno vplivalo na posameznike, da bi se pridružili splošnemu naporom družbe za graditev novih zavarovalnih kapacitet, pa čeprav bi to mogli. Zato je tudi bil tak nepremisljen boj za draga in velika zavarovanja, saj je nizko in neustrezeno najemnino zmogel vsak državljan v delovnem razmerju.

Dogaja se — je dejal tovariš Kajtimir na posvetovanju — da mnogi, ki po novih predpisih ne bodo zmogli ustrezeno najemnino, stanujejo po prevelikih in razkošnih zavarovanjih, medtem ko mnogi zavarovalci, ki bi zaradi svojih prejemkov lahko bili v njih,

Vse okrog stanovanjske reforme

zasedajo slaba zavarovanja. To se zdaj nujno izravnalo z raznimi zamenjavami zavarovanj, o čemer je že veliko govorila in konkretni pogajanj med posameznimi državljanji.

Velik del razprave je bil posvečen gradbeni problematiki. Poudarjeno je bilo načelo, naj bi gradbena operativa od projektanta do izvajalcev gradila tako cenena zavarovanja, da bodo dostopna povprečni finančni zmogljivosti posameznih državljanov. Treba bo poiskati tudi najbolj skrite rezerve, da bo to načelo uresničeno, zakaj v nasprotnem primeru bodo predraga zavarovanja ostala prazna, ker bo najemnina, formirana na podlagi ekonomike polne lastne cene zavarovanjske stavbe oziroma zavarovanja, previsoka za človeka s povprečnimi prejemki iz delovnega razmerja.

Na posvetovanju so iznesli tudi nekatere anomalije, ki kvanno vplivajo na cenost zavarovanjske izgradnje. Govora je bilo, da se bodo cene gradbenega materiala še zvišale. Ogromna postavka je prevoz gradbenega materiala, saj na primer ta znesi pri opeki več, kot pa je opeka vredna ipd. Neugodne posledice ima na primer tudi stimulacija projektantov, ki so nagrajevani za svoje delo s procentom vrednosti projektirane gradnje in zato jasno težijo k temu, da bi bila ta gradnja čimvečja. Na splošno je bilo ugotovljeno, da je v našem okraju zavarovalna izgradnja in

gradnja sploh za okrog 13 odstotkov dražja kot drugod v Sloveniji. Razen tega je projektantska operativa pri nas preveč obremenjena z delom — tudi z dolgoročnimi, perspektivnimi načrti, ki jih razna podjetja pripravljajo vnaprej »za vsak slučaj«, zato bi bilo nujno potrebno določiti prioriteten red posameznih načrtov po njihovi nujnosti, da bi vsaj delno prišli iz zagate v tem pogledu.

Ce potegnemo črto pod razpravo, potem bi lahko kot osnovno ugotovitev posvetovanja o stanovanjski reformi tudi nri nas postavili naslednje: z novimi zavarovalnimi predpisi moramo doseči popolno uveljavitev zakona vrednosti, oziroma zakona o ponudbi in povpraševanju tudi na tem področju, ki naj bo v skladu z možnostmi in finančno zmogljivostjo posameznih najemomaterialcev zavarovanja. Pri tem se bo prav gotovo v kar največji meri uveljavila individualna pobuda za gradnjo novih zavarovalnih kapacitet na zadružni podlagi, pri čemer je predsednik Okrajnega odbora SZDL Albert Jakopič-Kajtimir na posvetovanju posebej poudaril naslednjo misel: »Pri usmerjanju in kar največji mobilizaciji vseh prostih sredstev v zavarovalno izgradnjo pa bodo imele bistveno vlogo zavarovalne skupnosti in te je treba vseprav sodišči v zavarovalni skupnosti, da bo v tem vseh drugih znanih pogledih lahko učinkovito odigrala svojo vlogo v našem komunalnem sistemu.«

—rb

Na pobudo federacij KPI in PSI iz Trsta, Gorice in Vidma, Neodvisne socialistične zveze, nove Delavske zbornice CGIL iz Trsta, Zveznih delavskih zbornic iz Gorice in Vidma ter odbora ustanovnih in starih članov so te dni v Trstu ustanovili poseben odbor, ki bo na Tržaškem in Goriskem obnovil delavske zadruge. Volitve v nova vodstva delavskih zadrug bodo 22. novembra in je ta odbor že pravilni akcijski program, da bi vrnili delavske zadruge v upravljanje članom in potrošnikom.

V Trstu se je vrnila delegacija tržaške Trgovinske zbornice, ki je prejšnji teden obiskala Češkoslovaško, kjer je navezala številne stike s češkoslovaškimi gospodarstveniki in z njimi razpravljala o uresničitvi realnih možnosti, da bi CSR povečal promet v tržaškem pristanišču. Članji delegacije so ob svojem povratku izjavili prepricanje, da bo CSR okreplil promet preko tržaškega pristanišča pod določenimi pogoji, o katerih bodo morale še razpravljati posebne komisije tržaške Trgovinske zbornice, ki bodo izdelale konkrete predloge in jih predložile italijanski predstojnik.

Generalni konzul FLRJ dr. Ziga Vodusek je v nedeljo položil lovovore vence na jugoslovansko trobojico na grobove padilih v Pevnu pri Gorici,

na grobove slovenskih internirancev v Gonarsu in na grobove padilih borcev Jugoslovanske armade na vojskem pokopališču pri Sv. Ani.

Zvezni partizanov v Trstu pa je počila vence tudi pred spomenik zloglasne Rifarne, kjer so fašisti mučili in ubijali številne borce za svobodo.

V soboto je Slovenska kulturno-gospodarska zveza v Trstu priredila na Stadionu »1. maja« slovesnost v počastitev 70-letnici prof. dr. Andreja Budala, sedanega upravnika SNG Trst, predsednika Slovenske prosvetne zveze in profesorja na tržaški slovenski srednji šoli. Dr. Andrej Budal sodi med najvidnejše osebnosti v javnem življenju primorskih Slovencev. Na tej proslavi sta sodelovala pevska zborna »Jezero« iz Dobrodoba in pevski zbor »Prosek-Kontovelj«, članji SNG pa so recitali odlokme iz Budalovih literarnih del. V imenu Združenja slovenskih književnikov je dr. Andrej Budal k njegovih 70-letnicam testoval književnik France Bevk.

—O—

SPET DVE SMRTNI ŽRTVI NE

KOMASACIJA NA PODROČJU KCPRSKE OBČINE

Zamenjana zemljišča

Na področju Ankarana je v po-nedeljek Komasacijska komisija pri Občini Koper izročila 55 udeležencem komasacije okrog 60 ha zemlje, ki so jo ti dobili v zameno za svoja dosedanja zemljišča, raztresena od Ankarana do Sermina. Komasacijska komisija je predvsem težila za tem, da bi na področju dela Kmetijskega posestva Škocjan-Ankaran pridobili velike strnjene površine obdelovalne zemlje, kjer bi bilo moč načrtovati — kar najbolj primerno klimatskim in pedološkim pogojem ankaranske obale. Privatniki pa so dobili v zamenjavo za dosedanje razdrobljene parcele nove v neposredni bližini svojih domov.

V Ankarunu je okrog 280 ha obdelovalne zemlje. O predlogih za razdelitev so bile daljše razprave in v ponedeljek se je zbralo več kot 40 kmetov k prevzemu novih parcel, k postaviti novih mejniki in k pomenku, kako bodo v prihodnjem gospodarili.

Nekatera nove parcele so bile v zadnjih letih zanemanjene, ker ni bilo rešeno vprašanje lastništva, so pa bogate glede na vrednost zemlje in sončno leto. Novi mejniki ne poznajo krovilj, saj so postavljeni po načelu kvadratov in pravokotnikov in bodo zato novi lastniki lahko smotrjene obdelovali svojo zemljo.

Ko smo vprašali nekatere prizadete kmetovale, kaj menijo o prevzemu novih parcel, so odgovorili tako-le:

Jože Brajnik: »Hišo imam nad kopališčem Turist-Ankaran, zemljišča pa močno raztresena. Ker bo moja hiša v bodočem turističnem ankaranskem središču, sem vesel, ker bom dobil drugo in okoli nje strnjeno vso svojo zemljo. Po obsegu je moje novo zemljišče nekoliko manjše od doseganega, je pa po kakovosti boljše in enotno.«

Jože Vatovec: »Koliko več časa mi bo ostajalo odslej za obdelovanje zemlje! Ne bo mi potrebno pešačiti v to ali ono stran. Sedaj bom imel svoje imetje strnjeno, blizu domačije, ob glavnih cesti, kjer je ves dan sonce.«

74-letni Jože Bonin je dobil po novi razdelitvi zemljišč lep kos zemlje, vendar pa meni, da je za njega preveč. Ima dovolj zemlje okoli svoje hiše in sam ne bo mogel obdelovati še te, ki jo je dobil v zameno, ker so sinovi zaposleni v industriji, sam pa je zaradi starosti ne more. Zato jo namerava prodati.

Pogovor je bil živahan — razumljivo, saj so prevzemali nove obdelovalne površine, na katerih bodo lahko dosegli večje donose z manj truda kot doslej in gojili bodo lahko tiste kulture, ki jim bodo nudile največ dohodka, če se bodo, in to je njihova želja, v kar največji meri odzvali sklepom o proizvodnih pogodb s kmetijsko zadrugo ali kmetijskim posestvom.

Občinska komasacijska komisija bo v prihodnjih dneh razde-

lila še druge parcele komasacijskih udeležencev na področju KZ Bertoki, KZ Pobegi in KZ Koper in okolica. Gre za okrog 1200 ha obdelovalne zemlje, kar bo po komasaciji omogočilo večjo kmetijsko proizvodnjo.

(st)

SLOVENSKI JADRAN v vsako hišo Slovenskega Primorja!

CANKAR NA TELEVIZIJI

Za uprizoritev prvega letnega domačega dela je ljubljanska RTV izbrala Cankarjevo delo »Sosed Luke«. Delo je dramatiziral Boris Grabnar, režiral pa France Jamnik in njuna zasluga je, da je Cankarjeva beseda zaživila na televizijskem zaslonu. Prav tako gre vsa zasluga igralcem ljubljanske Drame, posebno pa Stanetu Severju za njegovo kreacijo soseda Luke.

Šmarčani vabijo na kmečko slavje

Sedaj v pozni jeseni, ko so že pospravljeni vsi poljski pridelki, bodo tudi v Šmarjah nad Koprom potegnili vnačen pod dolg račun celoletnega prizadevanja črt. Pripravljajo se namreč na veliko kmečko praznovanje, ki bo v dneh od 8. do 15. novembra.

Pobudnik in organizator kmečkega slavja je domača kmetijska zadruga, sodelovali pa bodo še kmetijsko posestvo »Brdo« iz Puč in DPD Svoboda iz Šmarje. Program praznovanja je dokaj obsežen in se bodo lahko vsi udeleženci podrobno seznanili s sadovim večletnega dela na področju kmetijstva, ki mu tudi takoj posvečajo vso skrb. Prav zato bo osrednja točka programa velika kmetijska razstava, v kateri bodo sodelovali KZ Šmarje in državno posestvo »Brdo«, ki je vzoren primer socialističnega gospodarstva na tem področju. Organizatorji si prizadevajo, da bo tiz vse razstave velja misel, kako se razvija naša vas v socialistični skupnosti in da bo iz nje razvidna vodilna vloga, ki jo imajo na poti k naprednemu kmetijstvu naše zadruge.

Ponedejeljek, 8. novembra: ob 16. uri tekmovanje v strelijanju in odbojki. Torek, 9. novembra: ob 10. in 19. uri dokumentarni film »Kmetijski kombinat Belje«. Sreda, 10. novembra: ob 16. ure danje martinkovanje ob spremljavi kmečke godbe. Četrtek, 11. novembra: ob 19. uri kmečko predavanje s filmom. Petek, 12. novembra: ob 19.30. »Večer v zvezdi« DPD Šmarje. Sobota, 13. novembra: kino predstava.

Nedelja, 14. novembra: ob 10. uri nogometna tekma TOMOS : Šmarje; ob 14. uri zaključek razstave in razdelitev nagrad; ob 16. uri tekma oslov in nogometno streljanje med debelimi in suhimi ob spremljavi kmečke godbe; ob 18. uri zaključna kino predstava.

G. E.

Pet let v štirih

Kmetijstvo

Eden izmed osnovnih ciljev našega perspektivnega plana je bil razvoj kmetijstva in predvsem usmerjanje na razvoj kmetijstva v splošnem družbenem sektorju in v povečanju sodelovanja privavnih kmetijskih prizadevalec s kmetijskimi zadrugami in kooperacijami. Postavljena in jasno začrta na bila specjalizacija prizadevanje po posameznih področjih, kar se tudi v znatni meri uveljavila. Razen tega je bila poudarjena osnovna tendenca po uvajanju sodobnih agrotehničnih ukrepov, povečanju uporabe umetnih gnojil, kar se sicer že izvaja, vendar ne v takih merah, kot je bilo predvideno po planu. Vrednost kmetijske prizadevanje je znašala 1958. leta 5.900.000.000 dinarjev, po perspektivnem planu je bilo predvideno, da bo znašala v letu 1961 2.500.000.000 dinarjev. Proporti izvajanja plana kažejo, da je ostvarjivo obseg kmetijske prizadevanje v letu 1960 povečanje za 17%, za kmetijstvo pa do 1960 je bilo predvideno zmanjšanje površin, posojenih s pšenico za 17%, dejansko pa so te površine zmanjšale le za 14%.

Za prizadevanje krmnih žit je bilo predvideno po perspektivnem planu, da se bo povečala za 93%, na osnovi setvenih planov pa se predvideva v letu 1960 povečanje za 172%. Za kmetijstvo je bilo predvideno povečanje za 101%, dosegno pa bo v letu 1960 že 104% povečanje. Za krompir je bilo predvideno povečanje prizadevanja za 35%, dosegno pa bo z 28%. Pri paradižniku je bilo predvideno povečanje prizadevanje za 112%, dosegno pa bo v letu 1960 s 108%.

Proizvodnja ostalih povrtnin je bila predvidena s 159% povečanjem, dosegno pa bo 107%, ker se zaradi sedanjega prehoda na intenzivnejšo vzrejo živilne ne more toliko zemljišč, kot je bilo predvideno, uporabiti za povrtnine. Prav tako ne bodo dosegli predvideni perspektivni plan glede prizadevanje detelje in lucerne — predvideno je bilo povečanje za 118% dosegno pa bo le s 83%, prav tako prizadevanje sena, ki je bila predvidena s povečanjem 42%, dosegno pa bo 35%.

Skupno bi bila tako poljedelska prizadevanja povečana za 59%, takoj kot je bilo po perspektivnem planu predvideno. Z uporabo umetnih gnojil je bilo predvideno, da se bo povečala 3,7-krat, dejansko pa bo dosegno v letu 1960 dvakratno povečanje uporabe umetnih gnojil, kar predstavlja 13.000 ton. Stevilo traktorjev

je bilo predvideno, da se bo povečalo 3,5-krat, dejansko pa bo dosegzeno 2,5-krat. Nadalje perspektivni plan predvideva obsežnejšo melioracijo, ki bodo v glavnem izvršene kot je bilo predvideno, nekatere bodo zacetne na Stojanskem zalivu, za katerega ne moremo prizakovati realizacijo v prihodnjem letu.

Naša podjetja so se udeležila devetih natefajev za agromelioracije. Po teh natefajih bi uspel izvršiti 4.300 hektarov, kar bi znašalo skupno s tem, kar je že izvršeno, 40% od predvidevanja perspektivnega plana.

V kooperaciji se bo predvidoma obdelalo 12.000 ha obdelovalne zemlje in senožeti, ali 20% vseh površin, medtem ko je bilo v perspektivnem planu predvideno 40% vseh površin.

V vinogradniški obnovi bo dosegno v letu 1960 le 520 ha, namesto 965 ha, kot je bilo predvideno po planu, v obnovi sadovnjakov pa 860, namesto 2670 ha. Tako obseg sadarske prizadevanje ne bo povečan za 183%, kot je predvideno po perspektivnem planu, ampak le za 102%, medtem ko je v vinogradniški prizadevanji možno v letu 1960 dosegni za 52% več kot v letu 1956, torej za 3% več kot predvideva perspektivni plan.

V živinoreji bo v letu 1960 možno dosegeti 44% povečanja prizadevanje namesto 72%, to pa zaradi tega, ker je v preteklih letih fond živilne stalno upadal in bo na tej osnovi v letu 1960 znašal le 10%, več kot je bil ob posloju v letu 1955 in ne za 17%, kot predvideva perspektivni plan za leto 1961.

V umetnem osemenjanju, ki je bilo začrtaeno kot ena važnih nalog v nadaljnji vzreji živilne, so naloge perspektivnega plana na zgornjem področju Izvirne, ne pa tudi na obalnem področju, čeprav so danopogoj, da se z intenzivnejšo živinorejo v prihodnjem letu tudi v obalnem področju dosegne predvidevanja perspektivnega plana. Intenzivnost prizadevanja na kmetijskih posestvih pa je mnogo večja, saj bodo imela posestva konec leta 1960 predvidoma 3170 glad živilne, kar je 4,2-krat več kot leta 1956, medtem ko je perspektivni plan predvideval trikratno povečanje do leta 1961. Tudi vzreje živilne v kooperaciji je intenzivnejša; dosegno je bilo 1620 glad plemenske živilne proti planiranim 1000 gladavim.

Skupna prizadevanja na kmetijskih posestvih se bo povečala za 7-krat v primerjavi z letom 1956, medtem ko je bilo po perspektivnem planu predvideno le 5-kratno povečanje.

Skladno z intenzivnostjo vzreje živilne je tudi intenzivnost gradnje hlevov hčerejša. Predvidena je bila izgradnja hlevov za 1300 novih stojil, za govejo živilino, dejansko pa bo do konca leta 1960 usposobljenih 2170 stojil, medtem ko vsi izdelani elaborati predvidevajo 4270 stojil, kar pomeni, da bomo dosegli v nadaljnjih dveh letih povečanje za najmanj 2000 novih stojil.

Zaradi odnosov na tržišču z vinom in grozdjem tudi predelava grozdja ne gre v skladu s smernicami perspektivnega plana. Se vedno je živilna domača predelava grozdja, ki bo ostala po sedanjih predvidevanjih v letu 1960 na isti ravni, kot je bila v letu 1956. V poljedelski in drugi kmetijski prizadevanji se predvideva, da bodo tržni volumni porasli za 75% v primerjavi z letom 1956, kar je za 10% manj, kot je bilo predvideno po perspektivnem planu za leto 1961.

POPRAVEK

V zadnjih letih se je v članku »Pet let v štirih« vrnila nujuba pomota. Pri stavku »Igraj« je bilo predvideno po perspektivnem planu za 375.000 tone, bi moral biti pravilno 276.000 kg, ne pa ton.

Prihodnji: GOZDARSTVO

NAS GOSPODARSKI KOMENTAR

Ob nekaterih gospodarskih dogodkih

Med najvažnejše dogodke preteklega tedna s področja gospodarstva moramo štetiti vsekakor objavo zakona o družbenem knjigovodstvu in priprave za izvajanje tega zakona pri vseh prizadevilih, zlasti pa v Narodni baniki. Osrednja komisija pri glavnimi centrali navedene banke je razdelila delo na osem podkomisij sestavljenih iz strokovnjakov, ki naj pripravijo vse potrebno za izpolnjevanje zakona, ki naj bi se začel postopno izvajati s prihodnjim letom. Naše čitalce smo o osnovah tega zakona že obvestili. Vemo, da bomo z izvajanjem tega zakona prilično do povročljene kontrole nad uporabo družbenega premoženja.

Drugi dogodek, mimo katerega ne moremo, je »Dan varčevanja«. Temu dnevu so zlasti hraničnice posvetile veliko pozornost in mu dale poseben pomen, čeprav se varčevanje ne kaže samo v obliki denarnega varčevanja. Zlasti pa naše razmere je važno vsestransko varčevanje v gospodarskih organizacijah, ker tako dosegamo lahko večje uspehe. Glede na denarnega varčevanja pa naj omenimo, da dobiva v naši ekonomiki vedno bolj vidno mesto, saj se hranične vloge vsak mesec povečajo do 200 milijonov in se

blizajo vsoti 60 milijard. Kmalu se bodo približale vsoti, ki so jo dosegli potrošniški krediti, kar bi pomenilo važno uravnovešenje. Poseben pa je pomen tega varčevanja glede na sklep upravnega odbora Narodne banke, da se bo del hraničnih vlog lahko uporabil za investicije. Politično-territorialne enote bodo zato imeli velik interes, da prek hraničnic pospešujejo to njihovo dejavnost do skrajnih meja. Vemo namreč, da pri nas, čeprav prednjačimo pred drugimi republikami, v tem pogledu še niso izčrpali vse možnosti. Posebno med prizadevili se denarno varčevanje lahko še bistveno poveča, kar velja zlasti v času prodaje pridelkov.

V pretekli dni je padla izjava

tov. E. Kardelja na zborovanju v Mariboru, da smo pred likvidacijo našega zunanjetranskih deficitov. Stalen porast izvoza, ki do posebno letos pokazal velike uspehe in pa seveda povečanje domače industrijske prizadevanje, vedno bolj niža naše dohode do tujine, dokler ne bodo popolnoma likvidirani. Velik pomen te ugotovitve bomo lahko pravilno cenili, ko bomo videli posledice, te pa bodo v splošnem zboljšanje

Nekratko

V BRAZILIJI, KAMOR SMO IZVOZILI ZE VECJE STEVILO NAŠIH TRAKTORJEV »ZADRUGAR«, so zelo zadovoljni z našimi izdelki. Dobro so prestali prekušnje brazilskih strokovnjakov, zato bo podljudi 184 traktorjev sledila nova - 450 traktorjev.

JUGOSLOVANSKE LADJEDELNICE BODO LETOS IZROČILE TUJIM NAROCNIKOM 71 ladij raznih velikosti, v skupni vrednosti nad 13 milijard dinarjev ali za milijardo in 600 milijonov več, kakor je bilo prvotno določeno za leto.

Živahnna dejavnost v Komnu

Nekateri sklepi z nedavnega posvetovanja za razvoj komenskega področja, ki je bilo v Sežani na pobudo občinskega ljudskega odbora, se že izvajajo. Tista gospodarstvu v Komnu, ki deslej niso imeli vode, so začela

POZAR V LOKVI

Pred dnevi so iskre iz dimni kazne ogenj v senu, ki je bilo last Rođoisa Mireca iz Lokve. Kljub takojšnji intervenciji PGD Lokve, vendar in izredni poščivalovnosti podoficirja JLA Vladimira Slavkovića, je požar napravil po nepotrihnenih cenitih milijon 200 tisoč dinarjev škode.

LOKEV

Na zadnjem sestanku članov Zveze komunistov v Lokvi je bilo govor o temeljnih pripravah za kar najboljšo izvedbo voletje novega vodstva krajne organizacije Socialistične zveze. Člani so tudi sklenili, da bodo predviden enkrat mesечно predavanje in proučevanje statuta ter programa ZKJ.

Kaj pravijo drugod...

Primarske NOVICE

ZOPET »VESELA GORIŠKA«

Priljubljena in že tradicionalna preditev »Vesela Goriska«, ki vsako leto prispeva poslušalce z nastopi amaterjev, se nam tudi letos obeta. Verjetno bo preditev v soboto, 21. novembra, v Novi Gorici.

To je že petta tovrstna preditev in zato je Okrajni svet Svobod in prosvetnih društev Gorica dobil že vrsto solidnih prijav. Pred nastopom v Novi Gorici bo Okrajni svet Svobod imel s prijavljivimi vrsto avdicij in odprtih res najboljše.

Vsi, ki gojijo glasbo in petje in čutijo, da bi v okviru prireditve lahko nastopili, so vabjeni k sodelovanju.

GLAS GORENJSKE

V KRANJU SE JE PRICEL TEČAJ ZA MOPEDISTE — PO 1. JANUARJU 1960 BODO MORALI IMETI TUDI MOPEDISTI VOZNISKA DOVOLJENJA

Pred kratkim smo obiskali tečaj za voznike mopedov, ki ga je organiziral AMD Kranj. Ta prvi tečaj, ki je v večernih urah v prostorijah kranjske gimnazije, obiskuje 62 tečajnikov.

Ob tej priložnosti smo prosili predavatelja tovariša Lada Pečenka za nekatera tovarništa.

»Prvi pravi tovarniški tečaj,« je zelo važno opozoriti vse voznike mopedov, da bo po 1. januarju 1960 moral imeti vsak voznik mopeda za to vrsto voznisca dovoljenje oziroma dokaz o uspešno opravljenem tečaju. Izpisne komisije pri AMD društvin bodo okrepljene z zastopnikom premetnega referata OLO Kranj. Računamo, da bo prislo na kranjsko avtomoto društvo skoraj 1000 kandidatov za izpiske.

V vsakem tečaju predavamo teme o prometnih predpisih, motoroznanosti in seveda praktično vožnjo.«

romarski vestnik

SPEREJETA INVESTICIJSKA PROGRAMA

V torki, 27. oktobra, je komisija za program pri Izvršnem svetu LRS sprejela investicijski program in dejanski projekti za gradnjo objekta za industrijsko predejavo jajc, perutinje, divjadi in kmetijskih pridelkov v Murski Soboti. Kot je znano, bo ta projekt gradila Poslovna zveza v Murski Soboti. Investicijski program za to gradnjo pa je sprejet v višini 224 milijonov dinarjev. Graditi ga bodo začeli že v marcu prihodnje leta. Izkriti je bil sprejet tudi investicijski program za tovarno sadnih sokov, katero bo gradila tovarna mlečnega prahu.

DOLENJSKI LIST

V ZIMSKI SEZONI SE OBETA NOVOMESCANOM LEP KULTURNI SPORED

Konecna poslovvalnica v Ljubljani bo letos nudila Novemu mestu vrsto prireditv, ki se jih Novomesčani lahko po pravici veselijo. Ze v novembrom bo nastopila ljubljanska Opera z »Don Pasqualem«. Balet te opere bo prikazal najboljše točke iz raznih baletnih del. Obiskal nas bo »Slovenski oktet«, morda pa tudi godalni kvartet. Poslovvalnica se bo potrudila, da bomo imeli priložnost sišati tudi kak inozemski jazz ansambel. Skratka, obeta se nam sezona žalitne kulture.

s prostovoljnem delom kopati jarke za podaljšanje vodovoda in za napeljavo priklučkov v hiši.

Podjetje Aluminij ureja prostor za livarno, kjer bo izdelovalo v kooperaciji v drugimi podjetji kovinske stoke lite izdelke, s tem pa bo opustilo proizvodnjo okenskih c'tvirov in okvirov za vrata iz aluminija.

V Komnu so že začeli z asfaltiranjem glavnih cest, in sicer v dolžini okrog tri kilometre. Dejavnina sredstva v višini 3 milijonov dinarjev je priskrbel Občinski ljudski odbor Sežana in tako bodo lahko kupili gradbeni material. Za dnevno silo bo poskrbel Okrajna uprava za ceste, ki bo dala na razpolago tudi stroje ter bo izravnala ovinek na cesti proti Sežani. Razna podjetja se žanske občine pa bodo opravila brezplačne vožnje gradbenega materiala, to je okrog 700 m³ peska iz kamnoloma na Razdrem.

Trgovsko podjetje »Preskrba« se je že dan prešelilo iz Zadružnega doma v nove prostore, da bodo v njegovih dosedanjih namestili lekarno. Ta lekarna bo dobila opremo, ki je bila doslej v prostorih bivše koprsko lekarne in bo sodobno urejena, saj je Okrajni zavod za socialno zavarovanje prispeval več kot pol milijona dinarjev.

—er

KOMEMORACIJA PO VSEM OKRAJU ZA DAN MRTVIH

Počastili smo spomin padlih za svobodo

Tudi letos so na Dan mrtvih prebivalci koprskega okraja položili vence in Šopke na grobove padlih partizanov, žrtvam okupatorjevega terorja ter na grobove svojcev.

V NEDELJO BODO V KOŠANI ODKRILI SPOMENIK NOB

V nedeljo bodo v Košani odkrili skoraj štiri metre visok spomenik iz kraškega marmora, ki bo pozne rodove spominjal na tiste, ki so darovali svoja življenja za svobodo slovenskega ljudstva. Zgradilo ga je podjetje »Marmorindus« iz Sežane po načrtih arh. Sušnika. Ta spomenik so gradili ne samo prebivalci Košane, pač pa tudi prebivalci Suha horja, Buj, Čepna, Volč, stare in Nove Sušice ter Neverk. Zbrali so znatna denarna sredstva med raznimi gospodarskimi organizacijami, OLO Koper je prispeval 100 tisoč dinarjev, mnogo pa so prispevali tudi sami vaščani teh vasi s prostovoljnem delom.

Eta izmed najbolj pomembnih komemoracij v našem okraju pa je bila minuto obroča popoldne v Postojni. Okrog spomenika padlim borcem se je zbral skoraj 1000 Postojčanov in prebivalcev blžnjih krajev, ki so prinesli stevilne vence in sopake cvetja in jih položili ob spomenik ter tako počastili spomini padlih. Po komemorativnem govoru je zapel postojanski moški pevski zbor, gospoda JLA pa je zaigrala žalostinke.

Brez vračila jemlje huda mačeha - tujina

Obljubil sem bil zadnjič, da bom posredoval našim bralcem tudi pismo povratnika iz begunškega taborišča pri Sv. Soboti v Trstu Stanka Zadnika iz vasi Gabrie pri Ilirske Bistrici. Zaradi pomanjkanja prostora ga ne moremo v celoti objaviti, posredujemo pa vam iz njega nekaj zanimivih značilnosti, ki se nanašajo predvsem na žalostno življenje v omenjenem begunškem taborišču v Trstu. Stanko Zadnik jih navaja na podlagi lastnih izkušenj in pripovedovanja svoje hčere in zeta, ki sta prav tako »gojence« v tem taborišču.

Refren iz pisma: »Ne dajte, da vas zavedejo lepe besede o tujini in o lahkem življenju ter naglem bogatenu tamkaj, ker boste brido razočarani objokovali svojo nepremišljenost, ko bo že prepozno!«

Kakšne so te izkušnje in posledice nepremišljenosti, ste deloma lahko prebrali že v zadnji številki lista in že tudi kdaj poprej. Tujina jim dobesedno sesa kri do skrajnih meja, najhuje vri vsej zadevi pa je strmočav moralni propad teh nesrečnikov.

To moralno propadanje se začne takoj po prekoračenju meje, saj begunci lahko ostanejo v tujini le za ceno izdaje svoje domovine in njenega cvetočega družbenega reda: morajo se deklarirati za politične begunce in se pri-

KDO KAJ VE O NJEM?

Dne 3. septembra ob 4. uri je odšel od doma neznanom Kam RENER Leonid, sin Jožeta in Ivane Mistec, rojen 14. VIII. 1919 v Selu pri Stjaku in tam bivajoč, štov. 3, občina Sežana, okraj Koper, Slovenec, državljan FLRJ, poročen, oče enega otroka, upokojenec. Poseduje posebno izkaznico reg. št. 143, izdana od Obl.O Sežana dne 3. II. 1959.

Osobni opis: Vsoč 165 cm, srednje razvit, ovalnega obrazu, ust in nos pravilen, brado in brke breje, oči modre in lasje kostanjev. Obolen v sive hlače, leta 1958 — svetle barve, pokrit z modro baretko in obut v rjave sandale.

Vsekogar, ki bi kaj vedel o njem prosim, da to sporoči najbližji postajali LM.

NOVO KULTURNO ZARIŠČE V IZOLI

Minulo soboto so v Izoli odprli preurejeno ljudsko knjižnico in čitalnico, ki bo poslovala po načelu samoposredne, knjižnica pa bo bralecem prizbirati knjige dajal nasvete ter pojasnila, s čimer bo postala njegova viogni vzgojiteljska. Ta knjižnica je tako prva te vrste v našem okraju in ima 4600 knjig ter čitalnico s 30 revijami in časopisi.

Otvoritvi so prisostvovali razen predsednika Okrajne zveze svobod in prosvetnih društev Ivana Mavšarja se predsednik Obč. Izola Žrečko Vlčič, sekretar Občinskega komiteja ZKS Jože Božič ter predstavniki ljudskih knjižnic iz Kopra in Pirana. Knjižnica in čitalnica v Izoli je že od leta 1959 deluje finančno samostojen zavod, ki ga upravlja predsednik ljudskega knjižnica v Izoli, Ivan Mavšar, predstavnik ljudskega čitalnice ter čitalnici.

Napoved vremena

za čas o 1. do 13. novembra 1959

Ceprav je v minih dneh prevladalo stanovitno, toplo vreme in je v nekaterih predelih Evrope snežilo, moramo pričakovati, da bo že v prvih polovici novembra skoraj povsod dezelava ali snežilo. Na splošno, tako menijo vremensloslovi, prihodnji teden v znamenju nestalnega vremena z obilico padavin in z zmanjšanjem temperature zraka.

ZGODNJA VISOKA PLIMA

V januarju vsako leto smo vajeni, da morje ob visoki plimi prestopi najnižje obale v naših obmorskih mestih; letos pa je do takih poplav prišlo že pretekli teden. Močan jazugozahodnik je povzročil, da je visoka plima poplavila vse nižje ležeče predelne v Kopru in Piranu ter Portorožu. V Piranu je bil prepričljen Tarčinjšček trž. V Portorožu pa je morje zabilo vso peščino in seglo v kabine in bife. Škode ni bilo nikjer posebne, pač pa je visoka voda oviral promet. V Piranu so se morala vozila ustaviti, že pri luški kapitaniji, v Kopru pa tudi niso mogli uporabljati »mostov« med Semedelo in hotelom »Triglav«.

CAMPING PRI PIVKI JAMI

Med uspehe, katere je doseglo postojansko turistično društvo v zadnjih dveh letih, je gotovo posebno pomembna uređevanje campinga pri Pivki jami. Društvo ga je uredilo že lani, vendar ga je bolje opremilo sele za začetek letošnje turistične sezone. Osrkbelo ga je z električno razsvetljavo in zadezno vodo. Ker Postojna sama ne razpolaga z večjim številom ležišč, so se campinga poslužili tetoslasti tujci turisti, ki so potovali s svojimi avtomobili ali drugimi motorimi vozili čez Ljubljano na morje ali nazaj prej domu. Takih tujih turistov je bilo kar 2.599, domačih pa samo 18. Skupaj so dali vsi turisti okoli 2.700 nočitev. Po perspektivnem načrtu za razvoj turizma na Postojnskem bo društvo camping pri Pivki jami v prihodnjih letih se povečalo in poskrbelo za boljšo oskrbo.

Izola 41-73: Te dni so zaključili preurejeno dela v Cankarjevem drevoredu ter v drevoredu Prvega maja, sedaj pa preurejajo še del Dantejeve ulice. Zgradili bodo 600 m dolg in dva metra širok plodnik za pešce, uredili kanalizacijo in vodovodno napeljavo ter postavili naprave za fluorescenčno razsvetljavo. Preurejena dela so zelo pomembna, saj je Dantejeva ulica ena izmed najbolj prometnih žil v Izoli.

Sežana 3: Društvo za pospeševanje gospodinjstva v Sežani je organiziralo gospodinjski tečaj, ki bo trajal dva meseca in se ga udeležuje 24 žen. Zanimanje za ta tečaj pa je v Sežani tako veliko, da bodo morali odprieti v začetku prihodnjega leta še enega. Tečajne se podrobno seznamajo s kranjskijem, gospodinjstvom, vrnarstvom in zdravstvom, pa tudi z načeli načne družbeno ureditve ter delom zakonodaje. Nainčajnejši predmet pa je vsekakor teorija in praksa vuhanja, ki jo poučuje tomaričen Zalakarion. Ker na to vzdrževanje tečaja zelo dolgo, pa bi bilo prav, da bi tudi enočlane organizacije nainčajnejši predmet, tako, kakor je Obč. Sežana, ki je v ta namen dal 50.000 dinarjev.

KOPER 170

ILIRSKA BISTRICA 78: Letos so na pobudo krajevnih odborov in odborov SZDL na področju ilirsко-bistriške občine popravili več krajevnih poti in komunalnih naprav. Med večjimi dela spada popravilo poti na Veliko brdo ter gradnja nove ceste na Snežnik. Občani so doslej opravili okrog 58.000 delovnih ur, katerih vrednost je ocenjena na osem milijonov dinarjev. Tem prostovoljnim delavcem pa so prisločili na pomoč tudi predstavniki JLA s 1200 prostovoljnimi delovnimi urami in občinski ljudski odbor, ki je prispeval 540.000 dinarjev.

KOPER 54: Podjetje Auto-commerce v Kopru, ki ima tudi zastopstvo za prodajo motorjev tovarne Tomos, nam je sporočilo, da je trenutno le okrog 100 vpisnih interesentov za mopede; medtem ko je bilo število kupcev še pred nedavnim mnogo višje. Vzrok temu je, da lahko tovarna Tomos sproti zalaže naše tržišče. Predvidevajo pa, da bodo že v prihodnjih mesecih lahko popolnoma zadovoljili povpraševanje po Tomosovih motorjih kolesih.

KOPER 110: Minuli teden so v novem tovornem koprskem pristanišču izvorjali in natovarjale naslednje ladje: P/L Žužemberk je natovorila 900 kubičnih metrov lesne embalaže za Izrael; etiopska tovorna ladja »Giuseppeina«, ki je že v drugi vplula v naše pristanišče, je tokrat izvorišča 65 ton banan in in 45 ton mandarin; motorna ladja »Srbija«, 10.000-tončna enota Jugoslavije, se je prvič privezala v koprskem pristanišču, kjer je prevzela 500 ton generalnega tovora za ZDA; skoraj istočasno pa je vplula v naše pristanišče japonska ribiška ladja hladilnik »Kotoshiro Maru 25« z 240 tonami zmrzljene tunje na našo živilsko predelovalno industrijo. Te dni bo tovorna ladja »Hercegovina« (tisoč pet sto BRT) vkrala v Kopru večjo količino lesa, namenjenega kupcem v Levantu.

Izola 41-73: Te dni so zaključili preurejeno dela v Cankarjevem drevoredu ter v drevoredu Prvega maja, sedaj pa preurejajo še del Dantejeve ulice. Zgradili bodo 600 m dolg in dva metra širok plodnik za pešce, uredili kanalizacijo in vodovodno napeljavo ter postavili naprave za fluorescenčno razsvetljavo. Preurejena dela so zelo pomembna, saj je Dantejeva ulica ena izmed najbolj prometnih žil v Izoli.

KULTURA PROSVETA ★ KULTURA PROSVETA

AKTUALNA TEMA

Harmonija in kontrasti

(Prispevek k hitrejši rešitvi problema mestnega stolpa v Kopru, ki ga kazi neestetični koničasti nadzidek, katerega bi bilo treba tudi iz varnostnih razlogov čimprej podpreti)

Harmonija in kontrast vzbujata občutek prijetnosti in lepoty. Zaradi tega si človek že od nekdaj prizadeva, da bi bil njegovo bivališče nekavno in prikupno. Če bi, si mestni ljudje s svojo različno izobrazbo in nekavno tudi zelo raznolikim socialističnim položajem gradili bivališča, gospodarske in kulturne domove vsak po svoje, tedaj bi se mesto spremeno v eno samo kričeče nasprotnje, ki bi v človeku dušil smisek za lepoto.

Trov trg v Kopru predstavlja s svojimi srednjeveškimi stavbami dokaj harmonično sliko. Tu stoji otancen mestni stolp, najstarejša stavba v mestu (XII. stol.), v bližini pa krasijo trg njegovih potomcev. Ta slika je bila nekoc lepja in popolnejša, saj so pa se jo močno spremenila. Brezbarano jo je krnilo predvsem XVII. stol. (v Italiji doba značilne dekadence). Nam ne gre zato, da bi v tem kotiku mesta na veliko rusil in gradil. Za nekaj takške bi bil potreben daljši študij in potrebovali bi tud prečiščanja materialna sredstva. Nam gre za manjšo preuredivo ozremo korekturo, s katero bi trg pridobil na lepoto.

Družba se nenehno razvija in tako nastaja poleg starega, novo. Od tod v Kopru nekateri novi in značilni kontrasti. Če krečete s Titovega trga na Belvedere, se slika okoliša takoj spremeni. Izpod planat se ti odpre lep razgled proti Ankaranu in Debelenu riču. Za hrbtom se ti vijejo nove stavbe skoraj nepretrgoma do Ribarne. V njih zreš lepota in udebnost, ki nam jo prinašajo novi čas. Ta kontrast med novim in starim je živila priča vzpona našega mesteca ob Jadranu. Toda, vrnilo se na Titov trg, otancen mestni stolp, je bil nekod brez piramide. Na vrhu so bili nekaj nadzidki, prav tak, kakršne vidimo na Mestni hiši. Ta stolp je bil stavni del mestnega obrambnega sistema. Stražari so na njem noč in dan budno spreminali vsako večjo spremembu v mestu in okolici. Po znej se je sistem obrambe močno spremenil in bližnjo bazičko se tedaj tako razširil, da se je združil s stolpom. Cerkveni faktorji so poteli tužili za tem, da stolp preuredijo in mu odvzamejo nekdanji trdnjavski pečat. Večje prezidave in preuredivte padajo zlasti v XVII. stol. Prav od tega časa teče živahnja diskusija o dobrih in slabih straneh preuredivte. Navedel bom le dva primera iz novejšega časa.

Koprski meščan Del Bello Nicolo je sprožil 13. XI. 1880 v koprskem občinskem svetu živahnno razpravo o mestnem stolpu. V svojem razburljivem govoru je iznesel tudi tole: »Res je, da je pred tremi leti v ta namen postavljena komisija ugotovila nevarnost... Še vec, vsi vedo, da se ob hudi burji zaradi močnih sunkov premikata kamnitka krogla in križ, ki na njej stoji. Dobre vemi, da nimamo dovolj denarja in si torej večjih izdatkov ne smemo in ne moremo prisvojiti, toda tu gre za izdatek, ki danes zahteva sto, jutri pa bo morda zahteval tisoč. Zaradi tega menim, da je načelo dobrega gospodarstva v tem, da znamo predvaditi in ne čakamo, da bosta nesreča in polom povredila Skodo in Izdatke.« (Verbalni sedeži della rappresentanza

comunale di Capodistria, Capodistria, str. 1889, str. 78.)

Del Bello je večkrat izražal mnenje, da je bil stari mestni stolp z nadzidki bolj estetičen od danesnjega (glej n. pr.: Del Bello N.: La Piazza del Comune, C, 1906, str. 1).

Za preureditev mestnega stolpa (zvonika) se je močno potegoval tudi umeščnost zgodovinar večletni ravnatnik koprskega muzeja, Aligi Antonio.

O tem vprašanju je pisal tudi naslednje: »S-ridge okna (line), ki iz starih strani puščajo svetlobo v prostor z zvonovi in omogočajo, da se zvok sri, so brez dvoma iz časov podežela Vincenza Bemba, ki se s kričečim ep grafiom na Mestni hiši hvali, da je dal leta 1664 zgraditi tudi konico piramide na stolpu, toda iz dokumentov zvemo, da je obnavljanje in dopolnitve omogočil zlasti Giangirolo Bonzio, ki je za oboje prispeval potreben denar, s čimer je hotel doseg, da bi ga sprejeli v Mestni svet. Prejšnja romansko tridelno okno je bilo verjetno manjše. Na stolpu nekoč prav gotovo ni bilo balustrade (ograje) in ne piramide (pinnaculum), ki s svojo tezo ogroža stolp. Koprčani si upravičeno želijo, da bi oboje podrli in na ta način stolpu vrnili — po analogiji z lepim stolpom v Motovunu — prvotno obilježje z nadzidki (merlatura), ki bolj ustreza, kot pa viseči romanski oboki pod konico piramide. (Il Duomo di Capodistria, Roma 1932, str. 22-23.)

Nekaj je bilo dvoma o tem, da je konica piramide iz XVII. stol., nekaj pa starejša je morda njena podlaga. Vse to je v protislovju z reliefom sv. Nazarija na sarkofagu (trobri). Ta škof drži v rokah katedralo s stolpom, ki ima piramido in konico. Aligi trdi, da gre za delo beneškega kamnarja iz prve polovice XIV. stol. To (nekaj podobnega tudi pri Carpacciu) jemljejo nekateri za dokaz, da je piramida na stolpu zelo starega datumata. Pri tem pozabiljno zlasti na eno: ko je beneški kamnar izdelal relief Škofa Nazarija, koprška bazilika še nima bila spojena s stolpom (do tega je pridlo še konec XV. stol.), kar pomeni, da je treba katedralo v škofovih rokah jemati le kot simbol. Težko si je zamisliti, da bi škofu trpali v roki miniaturno katedralo s trdnjavskim stolpom, kar bi pomenilo žalitev cerkvenega dostenjanstvenika. Verjetno pa je vsekakor, da je ideja o preurediti stolpa povezana z našednim reliefom na sarkofagu (posnel ga je tudi Carpaccio), ki je dolgo služil kot glavni oltar in ga je lahko vsakdo gledal.

Vsekakor je pri reševanju vprašanja stolpa v Kopru potrebna večja odločnost, kot so jo dosegel pokazni Koprčani. Z edstranljivo piramide in balustrade ter postavljivijo nadzidkov bi Titov trg pridobil na lepote in varnosti.

SRECKO VILHAR

OB SLAVJU LJUDSKIH PROSVETE V SKOFIJAH NAD KOPROM

Sedemdeset let Istrskega grmiča

Pravzaprav bo to praznik vsega primorskega ljudstva, ki bo skupno s proslavo dostoju počastilo obletnico in obdobje ustanavljanja prvih ljudskoprosvetnih društva na Primorskem. Pevsko in bralno društvo »Istrski grmič« v Skofijah je bilo namreč samo eno izmed osemajstnik slovenskih kulturnih žarišč, ki so bila po letu 1869, kamor segajo prvi zamenitki te oblike ljudsko-prosvetne dejavnosti, središče boja primorskoga ljudstva za svoje kulturne pravice. Še več! Prva pevsko-bralna društva so v pravem pomenu besede plod semena, ki je vzkliklo v dobi najhujše raznarodovalne politike do slovenskega življa na Primorskem in so bila takrat tudi edino orozje naših prednikov v uveljavljanju svojih narodnosti in pravic.

Danes so nam znana imena le še 23 živečih članov teh društav. Vsi so že v letih — vendar pa še zdravi in čeli. To bodo dokazali s svojo udeležbo na proslavi v Skofijah, kamor jih bo povabilo prosvetno društvo »Istrski grmič« — njihov današnji naslednik, ki se je žele v našem času lahko popolnoma razvzetel. Kulturno poslanstvo, ki so ga opravili njegovi ustanovitelji in člani pred sedemdesetimi leti v najtežjih pogojih dela, pa bo dobro prav v jubilejnem letu KJP svoje pravo obeležje in priznanje, ki mu prida.

Sicer pa zapisi smo imena teh domoljubov, ki jih bomo imeli priložnost srečati na proslavi ljudske prosvete v Skofijah: Anton Hrvatin (88 let) in Rudolf Babuder (80 let), oba člana pevsko-bralnega društva »Branik«, Ivan Eler (84 let), član »Pevskega društva« Elerji, Mihail Sancin (87 let), pevsko-bralno društvo »Straža«, Anton Prinčič (81 let), pevsko-bralno društvo »Zrinjski« v

Dekanih, Peter Cupin (87 let), pevsko-bralno društvo »Istrski grmič«, Škofije, Ivan Riosa (82 let), pevsko-bralno društvo »Svoboda«, Pridvor, Ivan Grahona (69 let), pevsko-bralno društvo »Osp« in Ana Novak (70 let), prav tako članica PBD »Osp«, Jože Primožič (69 let), »Pevski zbor« Tinjan, Anton Furlanič (76 let) in Nikola Korda (66 let), člana pevsko-bralnega društva »Slovenija«, Škofije II., Anton Lazar (72 let), pevsko društvo »Sloga« Podpeč in Marija Bordon (69 let), članica istega društva, Jože Borod (78 let), pevsko-bralno in godbeno društvo »Volarič«, Čežarji, Evgen Vidali (82 let), Ivan Udrovič (81 let), člana pevskega društva »Skala«, Kubed, Anton Bordon (75 let), član pevsko-bralne-

ga društva »Neodvisnost«, Marezige, Ivan Bertok (76 let), pevsko društvo »Samsa«, Bertoki, Marija Gržončič (68 let), pevsko društvo »Jadrana«, Gažon, Marija Debernardi in Nazarij Bertok (70 let), pevsko-bralno in godbeno društvo »Ilirija«, Pobegi, Ivan Kavolič (81 let), biva v Trstu, Ulica Risorta št. 6, in koprsko bralno društvo »Zvezda«, ki po naših podatkih nima več nobenega živega člana.

Kot razvidno, bodo na proslavi v Skofijah zastopali svoja bivša društva zares veterani častiljive starosti. Le kdo ne bi želel pokramljati z njimi in prisluhniti zbledenim spominom na čas, ko so se zbirali ob petrolejkah za zastrtimi okni, kjer so negovali in širili slovensko pesem in besedo!

Bb

FRANCE MAGAJNA

Iz zlate dobe paketov

(NADALJEVANJE)

Za to, mi je rekel ameriški pisatelj, vse to nas zagrabi, ko se vračamo čez veliko lujo nazaj v neskončni dim in ropot ameriške industrije. In v vsakem od nas ti upanje ali pa odločen sklep — še vas pridemo obiskati!

Ta splošno dobr vtič nasu domovine na rojake, ki nas prihajajo iz dajnjih tujih dežel obiskovat, prečakat sami pokvarimo, včasih kar zares do neverjetne mere. Poskušali bomo to v naslednjih odstavkih pokazati.

Vzrok, da sem se lotil pisati te članek, je prav, ki sem ga pred nekaterimi meseci prejel od prijatelja v Clevelandu. Pismo je precej doiglo in je toliko »privatno«, da bo kot celota ostalo pri meni (saj ni za splošnost v njem nitoesar važnega). Toda tisto, kar je v njem tožbe zoper svoj lastni dom, lahko povec. Če vzamem samo jedro tistih stavkov, takole mi piše: »Ljuba duša, jaz sem star, jaz sem zgaran. Imam dovolj prihrankov, da si lahko kupim kmetijo pri vas, ali kaj naj počnem z njo, zato pa ten letih? Sanjal sem, da bi se vrnil, da bi doma preživel zadnja leta, ki so mi odmerjena. Dojim se mirza in sanjal sem o Portorožu ali Ankaranu, kjer bi kot v raju užival toplo primorsko sonce in kjer bi nekega dne mirno zadremal za vselej. Toda, ljuba duša, izvedel sem, da me čaka doma kakih dvajset nečakov, od katerih vsak pričakuje od mene najmanj motorno kolo. In tem nečakom sem v preteklih letih orgomno dal, ogromno za moje moči namreč, a kakor kaže, je vse premal. In tako je prišlo do tega, da me tam ne bo viden nikoli. V okolici mesta sem si kupil hišico in v njej se bom nasegli. Če poletje se bom igral v vraku, ob njej, v zimi me bo pa grel prenog ali električka in ne primorsko sonce...«

Kdo se upa pravljivo oceniti to tožbo ameriškega Slovenca?

Ti polejši od zdaj mi je nekaj podobnega pričovedovala sedemdeset let starca Žentca iz Floride. Bila je z možem vse poletje v Sloveniji in prima me je pogledat, »ali sem še lepi?

Pred štiridesetimi leti smo bili skupaj v Chicago, prijatelji kot le kaj. Prišla je z možem domov, da bi se tod nekje naselila, pa sta proti Jeseni odražala nazaj. Vsa slaha običajna Jima je molila odpreti dlan, vsak dan in vsi njuni nečaki so moledovali za motorne kolesa. V pobegu nazaj sta videa edino rešitev. Pa mi je rekel nekaj tednov po njunem odhodu »prijatelj« njenega moža: »Prav je, da sta šla, skupuh! Misili smo, ker sta bogatna, da nam bosta vsak večer plačala vsej za devet Stefanov vina, pa sta nam tu pa tam plačala le za enega, kak dan pa niti ne. Take Amerikance gleda mož!«

Preprinjam sem, da so to izjemni primeri, rojeni iz prepiranja naših mladih in zato naših ljudi, ki trdno verujejo, da je v Ameriki vsakdo bogat. Saj sem pred petdesetimi leti tudi jaz misil celo o Trstu tako — v mestu takih palac, siromakov gotovo niti. V Ameriki, dečel, nezmrernega bogastva, kjer dolari na ljudi naravnost dežujejo, gotovo ne ve nihče, kaj beseda »ubožen« sploh pomenja. Kdor koli od tam pride, vsak je bogat in kaj je njemu cena motornega kolesa — lagile ga kupi kot ti ali jaz škalico vžigale!

Morda je tu in tam kdjo od Američanov, ki ga res lagijo, ampak ti redki ljudje so najčešče prišli do relativne premožnosti z neutravnim marljivostjo, z skrbnino in resnično stradaljskim varčevanjem ter z popularno treznostjo. Ti pa ne bodo tudi takoj poklanjati motornih koles na levo ali desno in ne bodo plačevali zapitkov veselih druž.

Spet mi je nekdo pisal: »Saj je res luščano tam pri vas — lepše kot v našem velemestnem blesku. Vsaka tri ali štiri leta bi vas rad pustel obiskati. Toda, saj ves, kako je — imam mnogo žalitev in vse pričakuje daril. Ze potni stroški so lud, kaj šele daria!

To je torej to: zavojlo »obligatnih« daril, se mnog slovenski izseljenci ne upa domov. Za to poine stroške tja in nazaj je treba lepe vse, za daria pa se večje najbrž.

(Nadaljevanje sledi)

NOVE knjige

BRATKO KREFT:
VELIKA PUNTARIJA

V zbirki Kondor založbe Mladinska knjiga v Ljubljani je izšla znana dramska kronika Bratka Krefta »Velika puntarija«. V tem delu, ki je go tove že vsem znano, saj so ga uprizorila skoraj vsa naša gledališča, pisatelj mojstrsko opisuje kmečke upore v letu 1873 in njihove voditelje: Gubca, Gregoriča in Pasanča.

BRANE DOLINAR:
DVOJNE POČITNICE

Prisreno in zabavno knjigo Braneta Dolinara »Dvojne počitnice« bodo otroci vseh starosti z veseljem prebrali. V njej nam pisatelj pripoveduje o dveh popolnoma enakih dvojčkih, ki izkoristita svojo podobnost tako, da preživita dvojne počitnice v istih počitnicah kar na dveh krajinah hkrati. Knjigo je izdala Mladinska knjiga v knjižnici »Sinjega galabesa«, ilustriral pa je Marijan Bregar.

DRAGO SUHI:
NEVIDNE PASTI

V knjigi »Nevidne pasti« je pisec Drago Suh v osemajstih kratkih zgodbah pričal mladim, staršem in vzgojiteljem vrsto prometnih nesreč, ki naj vse poučijo, kako se je treba zaradi lastne in tuje varnosti vesti na cesti, ulici, trgu, skratici na vsaki prometni žilji, pa naj bo to teleznic ali vozna pot. Knjigo je izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani, predredil jo je Josip Ribičič, opremil pa Dušan Premrl.

ERICH KÄSTNER:
KO SEM SE MAJHEN BIL

Nemškega pisatelja Kästnerja poznamo pri nas kot pisatelja veselih otroških povesti, vendar je to Kästnerjevo delo bolj malo otroško branje. Resnica je, da pisatelj popisuje svojo mladost, ali bolj kakor on sam, zraste preko pisateljeve otroške obdobja — to pa je čas predvojne bavarske Nemčije, predvsem pa srednji in malo meščanski svet. Pisatelj popisuje to svet s priznajljivostjo, s tiso tragično revnimi ljudi, a tudi s smehom. Knjiga se boste gladko, kakor vsa Kästnerjeva dela.

Risbe v knjigi so delo slikarja Horsta Lemka ter po svoje ponazorijo predvojno Bavarsko, mesta, kraje in predvsem ljudi. Knjigo je prevedel dr. Fran Bradač, izdala pa je Mladinska knjiga v zepni zbirki »Školjka«.

nove revije

SODOBNA POTA, št. 4—5

Vsebine: Marija Vilfan: Začetek konca bladne vojne; Valter Samide: Novi študenti na univerzi; Franc Kralj: Tromostovje; Mišo Miklenc: Velenje; Tone Kralj: Svatba; Vinko Trinkaus: Dvomesecni tečaji v Kopru; Tinka Blaha: Izobraževanje odraslih v Angliji; Janez Smon: Dragi prij

ZENA IN DOM ★ ZDRAVSTVO IN VZGOJA ★ ZENA IN DOM ★ ZDRAVSTVO IN VZGOJA ★ ZENA IN DOM ★ ZDRAVSTVO IN VZGOJA

V KOPRU VSI POGOJI ZA USPEŠNO BELO STANOVAJNSKIH SKUPNOSTI

Premalo razprav in pojasnjevanja

Znano je, da so se do sedaj ukvarjale s problemi stanovanjskih skupnosti predvsem družbeno organizacije, ženska društva in organizacije, ki skrbi za vzgojo otrok. S tem, da je postala sedaj stanovanjska skupnost sestavni del komunike kot nov družbeni organ, se organizacija in njih pristojnost seveda v bistvu spremeni. Vendar pobud in aktivnosti teh društov in organizacij tudi v bodoče ne bomo smeli podcenjevati in jih bodo moralne organizacije SZDL še nadalje v celoti upoštevati.

Po tej poti je bilo v Kopru že ustanovljenih nekaj takih skupnosti, vendar do sedaj, žal, se nismo na tem področju dosegli uspehov, ki bi jih lahko osnačili kot vsaj približno obliko nove stanovanjske skupnosti. V IV. mestni četrti, kjer so posvetili razvoju stanovanjskih skupnosti največ pozornosti, so ustanovili nekaj servisov, otroško igrišče in podobno. Vendar v celoti niso niti tukaj dosegli namena in nalog dobro organizirane skupnosti, močno pa duši njih delo pomankanjanje denarnih sredstev, čeprav si orizadajo, da bi s prostovoljnimi delom in nabiralnimi akcijami dosegli čim več.

Na splošno se je izkazalo, da se pri pojmovanju stanovanjske skupnosti vse pogosteje poraja težnja, po kateri naj bi bilo stanovanjske skupnosti le začasni izhod iz zagata in ne kot dolgotečna perspektiva v razvoju družbenega organizma, ki bo moral nositi glavni del nalog, posvečenih dnevnemu življenu družine. Torej ne gre le zgolj za ozko socialno aktivnost, ampak za ustanovitev organizma, ki bo občutno pripomogel k dvigu delovne storilnosti, ker je ta bila prav zaradi številnih drobnih skrbib državljanov močno ovirana. Vse kaže, da večina članov stanovanjskih skupnosti o teh načelih ni dovolj informirana, zato je skrajni čas, da bomo na sestankih voliteljev, hišnih svetov in drugod o tem več razpravljali in pojasnjevali.

Trenutno najbolj važna naloga v zvezi z nadaljnji razvojem stanovanjskih skupnosti je sprejemanje statutov, ki bodo predloženi občinskemu ljudskemu odboju v polrditve obeh zborov. Sele s statutom bo namreč moč zagotoviti točno delovno področje in finansiranje skupnosti, ki seveda za svoj razvoj postavlja to kot osnovni pogoj. Važno je omeniti tudi to, da dobijo potrošniški svet v nadrobnom prodajnem omrežju v okviru stanovan-

skih skupnosti novo mesto in naloge, da se lahko razvijajo v modern instrument za izboljšanje poslovanja trgovin in prekrbovanja. To je seveda le del nalog, ki jih bodo opravljale stanovanjske skupnosti, zato bodo morali državljanji na zborih volivcev, kjer se edinoleko lahko ustanavljajo nove skupnosti, upoštevati vse te vožne činiljive, ki bodo v bodočem izhajali iz tega novega družbenega organa. Osnovni namen stanovanjskih skupnosti je pomagati delovnim ljudem, razbremenitev delovne družine od primitivnega gospodinjstva in omogočanje vključevanja žene v gospodarsko, politično in družbeno življeno.

POMEMBNO DELO LABORATORIJA PRI KOPRSKEM ZDRAVSTVENEM DOMU

Z MIKROSKOPOM NAD BOLEZNI

V malem prostoru koprskega Zdravstvenega doma deluje že dve leti laboratorij, ki je postal našim zdravnikom nepogrešljiv zaveznik pri postavljanju diagnoze in terapiji. Ni malo primorov, da prav tukaj ugotavljajo učinkovitost predpisane zdravila in s tem omogočijo hitrejše ozdravljenje bolnikov. Sicer pa to ni edina naloga laboratorija. Pregled krvi, urina, biokemični pregledi in drugo so redni opravki vodje laboratorija in sestre — torej dveh oseb, ki opravljata to odgovorno delo.

Zaradi vse večjega števila pregledov bodo morali pri Zdravstvenem domu kmalu računati z razširitevjo tega oddelka. Tembolj, ker opravijo tukaj še preglede mnogih pacientov iz drugih okolišev — celo s področja Brijega in Umaga. Sicer so se tudi ob drugih zdravstvenih domovih razvili laboratorijsi, vendar ne v taki meri, da bi lahko opravljali tudi katere specialejše preglede. Vse to delajo v konskem laboratoriju, zato ni edino, da vodi tega oddelka Branislav Pavčnik in sestri Štefki Braček večkrat tudi sedemurni delavnik ne zadostuje za tekoče delo.

Sicer pa pogosto malo v notranjosti tega prostora, kjer se med epruvetami in napravami čudnih oblik sklanjata dan za danem obo laboranta nad mikroskopom, marljivo uporablja iglo za odvzem krvi, sondo za razne druge instrumente, ki mnogokrat vzbujajo strah pacientov.

Pacient, ki je oddal kri, morebiti niti ne sluti, da se šele po njegovem odhodu začne za laboranta najbolj odgovorno delo, saj je v mnogih primerih prav od rezultata laboratorijskega pregleda odvisno njegovo nadaljnje zdravljenje. Zares ni lahko iz neznatne kolичine krvi podati točno zdravstveno sliko, ki igra često odločilno vlogo pri nadalnjem ukrepanju zdravnika.

Mimo pomoči pri zdravljenju pacientov in pri ugotavljanju diagnoze ima laboratorij se važno vlogo pri rednih pregledih uslužencev živilske in frizerske stroške — torej ljudi, ki delajo v po-

Pri delu v laboratoriju koprskega Zdravstvenega doma: jemanje krvi za analizo

KLIČIČ, KER JE NAJVEČ MOŽNOSTI RAZŠIRJANJA NEKE EPIDEMIJE

Kličič, kjer je največ možnosti razširjanja neke epidemije. Zaradi nekaj tukaj često na primere malomarnega odnosa ljudi teh poklicev, čeprav obstoji sanitarni zakon, ki jih obvezuje na take preglede. Sicer pa sanitarna inspekcija kmalu kliče take ljudi na zagovor.

Omenimo naj tudi, da je delo osebja laboratorija povezano z nevarnostjo za lastno zdravje. Ne le razne močne kisline, lugi ter organska topila — tudi kužni materiali pomeni nevarnost za infekcijo zdravstvenega uslužben-

ca. Samo pazljivost in pravilni dezinfezioni se morajo zahvaliti, da doslej še ni prišlo do resnejše infekcije.

Kot smo se prepričali, je koprski laboratorij le zaradi dobre organizacije dela na tekočem s pregledi, čeprav se tu in tam znese kak pacient zaradi strogega režima nad vodjo laboratorija. Sicer pa je važno, da doslej še ni prišlo do večjega zastoja in čakanja pred vratim, kot je to že običaj v čakalnicah naših zdravstvenih domov. Tako danes, toda jutri... b

kaj bi kupoval?

ZELENJAVA ZLOŽENKA S HRENOKAMI

Očiščeno, zrezano zelenjavo dušimo na slanini s debulo. Kuhan krompir olupimo, pretlačimo in z njim zgoštimo zelenjavno slojanko. Na koncu primetimo parmišek sol, surove nastrgane korenice in sezeli zelen petršček ter narezane hrenovke.

1/4 kg zelenjave (vse vrste čarovne, zberi po letem času), 3/4 kg prekajene slanine, debula, zelen petršček, 1 kg krompirja, 2 zeli, parmišnikove meze, sol, korenčka, 2 do 3 hrenovke.

MUSAKA IZ KISLEGA ZELJA

1 kg krompirja, 400 g mesa brez kosti, 3/4 kg masli, 1 debula, zelen petršček, nekaj strokovčev, sol, sladka paprika; 1/4 kg kislega zelja, 3/4 kg masli; 2 jajci, 3/4 mleka.

Krompir skuhamo, olupimo in zrezemo na liste. Meso zmlejemo, ga prepravljamo s sezeličano čebulico, z zelenim petrščjem, z česnkom in paprikico ter osolimo. Kislo zelje zrezemo, prepravljamo in združimo.

Kočico namažemo z mastjo, napolimo vanjo najprej plast krompirja, nato plast mesa, nato kislo zelje in spet krompir. Tako nadzajemimo: vrhnja plasti naj bo iz krompirja. Jed po poljemu s polvom in specemo v pečeti. Namesto kislega zelja lahko uporabljamo sveže zelje ali poljeti jajevce; le-te olupimo, zrezemo na liste in posebej združimo na masti. Poljiv: cela jajca razvrtiljamo v metku.

GROZDNIM ZAVITEK

Testo za zavitek:
Za nadve: grozdne jagode, marmarina, drobtine, sladkor, cimet in olupljene mandeline. Testo na tanko razvlečemo na serveti, namažemo z mastjo in posipljemo s sladkorjem, drobtinami in cimetom. Nato na testo položimo grozdne jagode in narezane mandeline, vse skupaj zavljemo in v dobro namazani pečeni, dočler zavitek na želeni krepki, kar bo trajalo približno tri do pet let.

Predlog je, da bi prihodnje leto porabil 221 milijonov dinarjev za investicije v trgovin, od tega 96 milijonov dinarjev za izgradnjo 7 novih trgovinskih lokalov ter za obnovo 26 sedanjan, 24 milijonov dinarjev za raznemu saladico (eno grad) v Postojni (podjetje Nanos) ter 31 milijonov dinarjev za nabavo opreme in za nakup prevoznih sredstev. Vse kaže, da bo ta predlog usoden in z njegovo realizacijo bo ob letu zabeležen se večji gospodarski uspeh naše trgovine, ki bo letoski plan znatno prekoračila. (sic)

PRIHODNJE LETO 221 MILIJONOV DINARJEV

za investicijsko izgradnjo v trgovini

Te dni so na raznih sestankih gospodarskih in predvsem v Trgovinski zbornici za okraj Koper podrobno razpravljali o investirjanju v prihodnjih dveh letih. Kje bo stala nova veleblagovnica, za sedaj še ni popolnoma določeno, je pa prav te dan, vznika 1 predlog, naj bi dogradili sedanja Ribarnico za eno nadstropje, kjer bi bilo okrog 1000 m² prostora, ki bi zadeval za velik trgovinski lokal s sklad šči in upravnimi prostori, ped njo pa bi bila pokrita tržnica. Tako bi sedanja Ribarnica postala osrednja trgovska hiša, kjer bi bilo moč kupiti tako rekoč vse, tržnica pa pod njo bi bila možnost večjega razvoja, saj bi bila pod streho in njen promet bi bil tudi v deževnih dneh nemoten.

V Izoli nameravajo prihodnje leto zgraditi, dve poslovnični: mesnični in trgovino s zamopstrežbo, ki bi nudili gospodinjske potrebske ter živila. Nadalje nameravajo v Sečani zgraditi trgovin z živil in tekstilom, v Ilirske Bistrici bodo dogradili dve predajalni in prihodnje leto še mesnice, v Portorožu slastičarno, ki bo veljala 12 milijonov dinarjev. V Ankaranu pa bodo prihodnje leto vložili okrog 3 milijone dinarjev za izdelavo načrtov izgradnje trgovinskih objektov bodočega turističnega središča slovenske obale. Tam bosta dve trgovini sročiti potrošnje, nato pa se delikatese, poslovnične s sadjem in zelenjavo ter trgovine, kjer bi prodajali spominčke, razglednice, tobačne izdelke itd. Gradnja teh objektov bo potekala vpredno v stanovanjsko izgradnjo in z gradnjo turističnih objektov, kar bo trajalo približno tri do pet let.

Predlog je, da bi prihodnje leto porabil 221 milijonov dinarjev za investicije v trgovin, od tega 96 milijonov dinarjev za izgradnjo 7 novih trgovinskih lokalov ter za obnovo 26 sedanjan, 24 milijonov dinarjev za raznemu saladico (eno grad) v Postojni (podjetje Nanos) ter 31 milijonov dinarjev za nabavo opreme in za nakup prevoznih sredstev. Vse kaže, da bo ta predlog usoden in z njegovo realizacijo bo ob letu zabeležen se večji gospodarski uspeh naše trgovine, ki bo letoski plan znatno prekoračila. (sic)

zbidi na NASVETI

Jeklene predmete bomo lepo očistili s tem, da jih posušemo s sede blkarbo in podrgnemo s krpou, nato pa zbrisemo s koščkom jekleno keče. Drugi postopek pa je nadstrelj: zamešamo male saj z jedilnim olejem, v to zmes posadimo volneno krepico in z njo držemo jeklene predmete, nato jih splaknemo z vročo vodo in na koncu zbrisemo z jeklenovo krpou.

Male srebrne okraske očistimo tako, da jih čez noč pomočimo v 90-odstotnem alkoholu, nato pa zbrisemo in osušimo z žaganjem.

Predmete iz selenove kosti, ki so porumeli, dobro obrisiemo z mehko krpou in jih nato zdragnemo z limonovim sokom ali 20-odstotnim vodikovim supersolsidom.

Nove volnene preprote prvič let mesecu ni potreben čistiti s sesalcem za prah ali jih iztepati. Dovolj je, da jih vsak dan pokratimo z mehko krtačo.

Ce želimo zdrobiti sol, dajmo kope soli v pekač in dobro se grejmo. Nato jih polodimo na desko in zdrobimo z lesenskim kladivom.

Ce pričnejo usnjeni predmeti plesneti, napravimo mešanico iz snega dela kafre in devetih delov terpenitnega olja ter z njo namažemo usnje devilev, rokavice in drugih usnjih predmetov. Preden usnje namažemo, obstisimo plesnobo s krpou, ki smo jo namočili v vodi. Mešanica terpenitna in kafre prečne tudi mihi, ki se pogosto lotijo tudi usnjih predmetov.

Na sliki vidimo dvodelno obleko, jopicja se zapenja pri strani in se proti bokom rahlo širi. Rokati so tričertinski in imajo na koncu majhno zarezo, ki se ponavlja tudi na sprednjem delu popice in krila.

»Sodobno gospodinjstvo«

Deveta številka revije »Sodobno gospodinjstvo« prinaša v uvedu članek o letosnjem potrošniškem sejmu v Kranju. Sledi mu zanimiv članek o tem, ali more tehnika olajšati vse gospodinjska dela. V tej številki je revija prizvajala za praktičen gospodarski električni strojček za mesanje in metenje. S področja gospodinjske tehnike je tudi članek o tem, da je vse bolj praktičen in bolj prikladan kot klasična.

V tej številki je uvedla revija novo rubriko, v kateri arhitekt odgovarja na vprašanja bralecov v zvezi z notranjo opremo stanovanj. Okraski v naših stanovanjih so že vedno dvomilne estetske vrednosti, zato bomo zanimanjem prebrali članek o pravitem okrasnih blazinah. V članku o pomivanju poode pa bodo našle gospodinje marsikatero praktično navodilo. V tej številki je objavljen tudi prvi izmed serije članakov o utrujenosti pri ženah. V zvezi z oblačen-

Komplet, ki ga vidimo na sliki, ni sicer nič nenavadnega. Nenavaden je le ovratnik, ki ga dobimo tako, da potegnemo niti iz kosa blaga in iz njih z debelimi iglami spleteno ovratnik.

VELIKA DELA NASHIH ROK

Zaorana ledina v Brkinih

(Nadaljevanje s 1. strani)

ščani dajejo zemljo, delajo na tej zemlji, prispevajo po svojih zmožnostih gnoj in materiali. Zadruga pa nudi ostalo. Čist dohodek se bo po odbitku amortizacije in rezervnega sklada delil po tem, koliko je kdo vložil. KZ bo vodila za vsakega kooperanta poseben obrakun, koitho zemlje je vložil kolikso materiala in dela. Zaenkrat so sklenili le pogodbne o kooperaciji za zemljišča, kako bo z dohodki, bodo natančneje sklepali kasneje, ko bo končana ureditev nasadov in bo prva letina že zorela.

Dvom v pogodbah in nasade je mogoče za mesec bolj lčimo načrtu delo organizatorjev kooperacije in v veliki meri tudi žalstna letina, ki so jo Smrjanvi videle v nasadih na Stajerskem, kamor so šli na ekskurzijo. Ostal je le dvom, če se zares da neka takšna uresniči tudi v Brkinih. V kratkem bo prav gotovo tudi ta zgornja.

VAS, KJER PADAJO JABLONE

Obisk v Smrjanah nazorno pokazuje, kako se življenje v naših vseh temi, temi kot se je v stotih malekdaj ali nikoli. Poleg obupne blatnega krovova, kupi helega kamnja, šteko obrezan robov, podrt pletovi. Kooperacija terja kamnisko cesto, se preden zasadijo prve jablane. Cesta bo kmalu dodelana s pomočjo JLA, občine in vasi. Z vrha nasproti vasi se odgrne pred gledalcem pobočje, posuto z izruvanim drejem, ob tem čaka plug, da obrne zemljo. Povsed se vprega, pojde sekre in hitro ljudje, da čimprej odpeljejo jablane stran, kajti novembarski tedni so namenjeni cranju in terasiranju. Nikomur ni žal za drejem; večinoma je staro, gnih korenin in zdavnaj preživel, le tu in tam pada mlad cep, a drugače ne gre.

Skratj vsak razgovor stete in se vri okrog kooperacije. Za Smrje je to postal živilensko vprašanje. Mlajši jo z vseh strani in mesti jo bodo se dolgo. Glavno vprašanje pa je: le kako bo šlo? Bo zares tako kot pravijo? Dvoma je se polna vas, a proti nihče več. Vidijo in vedo, da morajo enkrat poskusiti — tako kot nihovi dedje niso nikoli.

Smatovanemu očetu ni žal za drejem, pač pa se mu toži po njivah, ki bodo izginuli v novem nasadu. Tumnarjev pravi, da ne vidi, kako bo vse skupaj šlo. Jablane rastajo počasi in treba bo nekaj let žakati. In kako bo to skrat? Bibec je edini, ki pogodbne ni podpisal, vendar ne ugovarja, da prejede tudi njegove parcele, tako kot vse ostale. Beseda se vrt, še o marsikem.

Ba ne bo gnoja, da sosedje včasih zadržajo, češ, da so ob vse jablane, da ne bodo zmogli dela, da nobe od mladih nihče več kmetije, da zemlja nima nobene cene in veljave več, da so davki, ki terjajo, da je premalo pomoci, da se vse spremnja, da se stare izkušnje ne upostevajo več, da... križev in težav nikoli ne vmanjka. Le kako bi bilo na svetu, če bi bilo vse res, kar ljudje vidijo kot težavo in bremem. Traktorji pa ru-

jejo, teden dni in 10 ha je čistih, ob ugodnem vremenu bodo zoreli 1 ha na dan 6 cm globoko, gnoj so presekeli iz Ilirske Bistrice, Prestranki, Ivkve, potreba ga bo 200 q, vojaki bodo pomagali urediti pot do vasi, same za Smrje bo sto ti milijonov investicij v nova sadovnjaka. Kdaj je zbrala vas toliko z davki?

SPOZNANJE PRIHAJA POČASI

Sele razgovor z ljudmi in začeto delo v Smrjanah do kraja odprtje, kako zapletena je ta kooperacija. Preden se združi 18 lastnikov ali trenutno 41 družin, je potrebno izredno prizade-

Prenekatero uro je Mršniku peljal sekira. Pospravil je tisto, kar je moralo iz zemlje. Zdaj bo treba sekiro zamenjati za drugo orodje in stroje, da bo novi sadovnjak čim lepše uspel.

vanje tistih, ki snujejo kooperacijo. Daleč teže je kot pri pšenici, krompirju ali živini. Tam spomladis posvejejo in jeseni žanjejo. Začnejo lahko z malim in po dobrih izkušnjah nadaljujejo. Tu zaenkrat še ni izkušen, treba je začeti in to temeljito ter na velikih površinah. Letine pa ne bo jeseni, vmes bodo tekla leta. Zato ni čudno, če je začetek v Smrjanu tolka zmagala socialistična odnosov na vasi. Je začetek za vse Brklne — začetek, katerega v taki obliki n' se nihče realiziral v našem okraju. Spoznanje, da je treba drugače živeti, je v Smrje že prišlo, čeprav marsikdo še ni popolnoma dojel, kako bo šlo drugače. Hud pogledi ob mestnih med ozkimi parcelami ne bodo izginili takoj, zgnili pa bodo, ker bo sadovnjak v Smrjanu rodil letino za vse, ki hočejo da rodi.

ZA KONEC

Za sklep bo tehtna beseda predsednika občine Albinu Kureta: »Vse sile in sredstva smo vrgli v ta začetek. Trenutno je skromen, mora pa v nekaj letih proraziti v popolno kmetijsko preobrazbo. Poudarjam, da mora ne morda zaradi ukrepa n' ukorov. Pač pa zaradi razvoja pri nas. Če ne gremo po tej poti, bomo zaostali in dohitevati je zelo težko, zamujeno je

težko popravljati. Letašnja zima bo posvečena temeljni analizi vseh Brkinov, ki je bodo pripravile štiri občine (Hrpelje, Ščedra, Postojna in Ilirska Bistrica) ter kmetijski institut. Začetek v Smrjanah bo pomeni rešitev samo za našo občino, pač pa za vse predel Brkinov, ki ga obravnavamo kot enoten sadarski predel. Do prihodnjega leta bomo pripravili vse potrebnne načrte, tako da se bomo lahko posvetili organizirjanju sadovnjakov na trdnih temeljih. Poudarjam znova, da je nujno, da temeljite in čim hitreje urešišmo tisto, kar terja danasni razvoj. Ne gre samo za sadovnjake, gre predvsem za ljudi, ki tod doslej niso nikoli dobro živeli, ki pa morejo s skupnim napori ustvariti sebi in otrokom povsem novo bodočnost. Težijo nas investicije, zlasti pa izredno pomanjkanje strokovnih kmetijskih kadrov v Brkinih, zato bo delo več kot samo težko, a v uspehu ne dvomim.«

M. S.

Smatov oče vozi domov zadnje ostanke nekdanjega zakrneljega sadovnjaka. Letos bo za Smrje dovolj drvi, ker so stare jablane morale napraviti prostor novemu svetu, ki prihaja v brkinske sadovnjake.

Redne tovorne ladijske zveze iz Kopra

Poleg potniških linij, o katerih smo že zdaj pisali, je začel v drugem polletju 1959 v novem koprskem pristanišču tudi promet ladij na rednih tovornih ladijskih progah. Že v mesecu juliju je splitsko podjetje »Jadranska slobodna plovilba« uvedlo pristajanje svojih ladij na rednih tovornih progah, ki gredo iz Jadranskega morja na Bližnji vzhod in v Rdeče morje. »Jugoslovanska linijska plovilba« z Reke, ki je našč največje ladijsko podjetje in se ukvarja izključno z linijsko plovbo, je uvedlo v Kopru pristajanje svojih ladij na rednih progah za Severno Evropo in Bližnji vzhod. Na teh progah sta v Kopru že pristali ladji »Sarajevo« (proga za Bližnji vzhod) in »Sloboda« (proga za Severno Evropo).

Mesec oktober pomeni nov korak v razvoju redkih pomorskih tovornih prog v Kopru. Že 1. oktobra je pristala v koprskem pristanišču ameriška ladja »Exporter«, last podjetja »American Export Lines«. Odprljala je 2000 enot ali 445 t blaga v Severno

Ameriko in s tem odprla redno tovorno progo iz Amerike za Jadransko morje z rednim pristaniščem v Kopru. Prihodnja ladjja istega podjetja bo pristala v Kopru okrog 15. novembra. 28. oktobra je pristala ladja »Srbija«, ki je last »Jugoslovanske linijske plovidbe« z Reke in s tem uvelia pristajanje v Kopru na Jugoslovanski redni progi Jadran—Severna Amerika. Razen tega pa bo redno linijsko zvezo Koper—ZDA uvelia tudi Splošna plovba Piran.

Uvedba rednih tovornih prog je velik uspeh podjetja »Pristanišča Koper«, ki je znalo zainteresirati Indijska podjetja in lastnike blaga za novo koprsko pristanišče. Zanimanje za usluge koprskega pristanišča pa stalno raste tako pri lastnikih blaga kot tudi pri lastnikih ladij, kar je posledica solidnega poslovanja podjetja »Pristanišča Koper«.

Kvalitetna manipulacija s tovormi, nižje tarife, ekspeditivnost pri nakladanju in raztovarjanju ladij in dobra organizacija — to so prednosti, ki so pripomogle

koprskemu pristanišču do uveljavitev že v prvem letu obstoja.

Velika prednost Kopra pred vsemi ostalimi jugoslovanskimi lukami je v izredno hitrem transpotu pripeljanega blaga v notranjost države, kar je spet predvsem zasluga koprske »Intereurope«, ki opravlja večji del revizov pokvarljivega blaga s svojimi avtovlaki. M. G.

VSE OKROG

morja

POMORSTVO, štev. 10-1959

Mimo uvodnih opisov proslav Dneva mornarice v naših obalnih mestih je deseta številka POMORSTVA izredno bogata na strokovnih člankih in originalih različnih pomorskih problemov. Iz pestre vsebine pojmenko le nekaj člankov: Deset let delovanja višje pomorske šole na Reki, Problemi v avtočevem pomorstvu, Od Reke do Singapura itd. Ne manjka lepidovlja. Slovenska je pesem Ludovika Kalanove »Megla«. V našem jeziku sta tudi članka Ruda Goljaka »Položaj in perspektive Kopra« ter »Pobuda ladjedelnicam in razglabljajanje kap. Vladimira Nagliča«. Ali morejo biti naše turistične ladjed rentabilne? Podrobno je še prikaz prometa v koprski luji, kakor tudi rednih tovornih pomorskih zvez Kopra z zunanjim svetom. Med mnogimi odličnimi slikami je tudi več uspehl posnetkov iz Slovenskega Primorja, celostransko je slika sred Ljubljane, sama naslovna stran pa prikazuje v barvah na SLOVENIJO v reškem pristanišču. Prilogi kot vedno: Vestnik Združenja pomorskega brodarstva Jugoslavije in Bitenski pomorstva. Povzetek pomembnejših člankov v angleščini.

bje so ladjje

P/I »BIHAČ« je 31. oktobra odplula iz Emdena s tovorem za Benetke

M/I »BLED« je 30. oktobra odplula iz Beyroutha za Iskenderum

M/I »BOHINJ« je 23. oktobra priplula v Mobile (ZDA), kjer naklada tovor

M/I »BOVEC« je 2. novembra odplula iz Burgasa v Mobile (ZDA)

P/I »DUBROVNIK« je 1. novembra priplula z Reke v Dubrovnik, kjer naklada tovor

M/I »GORENJSKA« je 31. oktobra priplula na Reko, kjer raztovarja

P/I »LJUBLJANA« je 30. oktobra priplula v Ždanov, kjer naklada tovor

M/I »MARTIN KRPAN« je 27. oktobra odplula z Reke v Massawu

P/I »NERETVA« je 30. oktobra priplula v Moji na Japonskem

M/I »PIRAN« je 27. oktobra priplula na Reko, kjer razklađa do 14. novembra

P/I »POHORJE« je 29. oktobra odplula z Reke v ZDA

P/I »ROG« je 23. oktobra plula mimo Adene in bo na svoji poti na Kontinent 11. novembra

plula skozi Gibraltar

P/I »ZELENGORA« je 21. oktobra odplula iz Galvestona (ZDA) v Jugoslavijo in prispe v dojmovino 20. novembra

Domače in tuje ladje v Kopru

V mesecu oktobru je priplula v koprsko pristanišče do sedaj največ ladij v enem mesecu in sicer 9. Do konca oktobra je tako pristalo ob novi obali koprskega pristanišča že 47 ladij, velike obalne in dolge plovbe. Ameriška ladja »EXPORTER« je na redni progi ZDA — Jadransko morje odprljala razno izvozno kosovno blago. Jugoslovanske ladje »HERCEGOVINA«, »TRAVNIK« in »ZUŽEMBERK« so odprljale rezan les in zabojske dele v Israel,

Japonski ladji »BANSHUMARU« in »KOTOSHIROMARU« sta pripljali ribe, Izraelska »NAKHON« je odprljala rezan les. Etropska ladja »GIUSEPINA« je pripljala banane in pomaranče. Jugoslovanska ladja »SRBIJA« je na redni progi Jadran—Severna Amerika odprljala razno izvozno blago kot lesne finalne proizvode, žebje in hmelj. V mesecu oktobru je v prometu z inozemstvom znatno narastel izvoz, ki je večji od uvoza v tem mesecu.

HALIAETUM — RIMSKO MESTO, KI BO SPET OŽIVELO

To ni bajka iz Tisoč in ene noči

Zanimivosti iz regionalnega načrta za preobrazbo slovenske obale

Slovenska obala je komaj dovolj dolga za turizem... Za turizem pa bomo tud res temeljito pregledali... Takočne in podobne so ugotovitve, ki prihajajo iz seminarja prof. Mihevcia in njegovega asistenta inž. arch. Marjana Amaljetija. V preteklih nekaj mesecih je krepko moštvo mladih arhitektov garalo in se potilo ob dobrem in slabem vremenu v Kopru, da tako regionalni načrt pravocasno spravi pod streho. Smernice so bile velikopotezne. Iz zasnove je zraslo nekaj zares sodobnega. Nekaj, kar se tudi že uresničuje — in lahko bomo čestitali vsem sodelavcem tega grandioznega projekta, ki bodo uresničene vse zamisli.

Od Debelega rtila do Sečovelj bo morje ena sama vrsta peščin in kopalih, dno očiščeno, da voda ne bo več motna, betoniran predel za plavače, pomoli in majhna pristanišča in čolnarne. Vse to bo prekinjalo zelo koprsko prekoceansko pristanišča in Izolsko blago do domovanja.

Koper bo razen zgodovinsko zaščitenih poslopij, ki mu dajejo oficijsko pozornosčenčno obličje, eno samo naselje modernih stanovanjskih in poslovnih zgradb med ploskvami nasadov sredozemske floro. Imel bo tudi veliko, sodobno železniško postajo.

Znatno povečanje vodovodnih kapacitet, nova kanalizacija in povečan dodelk električne energije, bodo osnova za preobrazbo. Med zelenimi in cvetličnimi pljoskvami, mediteranske floro se bodo vrstila turistična naselja z novimi hotelskimi in restavracijskimi objekti, turistične in počitniške vase, bolj redko obzidana vrtna turistična naselja, hotelsko centralizirana, kateri tudi individualne weekendlodge in bungalovi, campingi. Ob vsem tem pa ambulante, bencinske

ta reigonálna načrt znaša nekaj nad sedem milijard dinarjev!

• • •

Posebna zanimivost je v okviru temeljnega načrta odsek pri sv. Simonu. Tu so svojstva odkrili ostanki pristanišča Haliaetum. Kopališčni pomoli in obzidava morske obale bo obnovljeni tud to staro pristanišče — seveda v novi funkciji, kjer sestavni del kopališčnih sportnih naprav. Prav tako bo tudi turistično naselje ob peščni nekakšna obnova starega rimskega naselja in bo nosilo tudi njegovo ime.

Ves ta reginalni načrt ni bajka iz Tisoč in ene noči in tudi ne fata morgana iz puščave stare revščine. Načrt se že uresničuje. Vsi smo bili prični presenetljivemu razvoju Ankaranu s svojimi bungalowi in nato zdajnimi vrtimi hišicami, v srednjem hotelski organizaciji. Te gradnje so že v okviru temeljnega načrta — kakor tudi koprsko pristanišče in obnova nebotičnika — skoraj zgrajeni ter nastajajoči.

Natja ima tudi čisto realne gospodarske osnove. Turizem je danes pridelitna panoga, v katero po vsem svetu z debičkom vlagajo ogromne investicije. Pri vsem tem pa imamo pri nas osnovne prirodne bogastve, ki jih morski drugod nimajo. Stevilke naraščajočega tujškega prometa v preteklih letih so rasle še bolj strmo kot večanje naših hotelskih kapacitet s prvimi investicijami. Stvarni razvo

Obzornik 59, št. 10**Pogreb Srečka Sfiligoja in Cirila Rupnika**

Iz vsebine:

Sihat Ubejt: Ljubosumnost; Petr Bezruč: Bernard Zar; Renato Fucini: Cestnik; Cvetilični vrtovi Evrope; Michael de Assis: Mariana; Miran Ogrin: Velični Lukšor; Erskine Caldwell: Hči; Socerbski grad; Polna skodelica riže; Dušan Željezov: 72 ur v Vzhodni Afriki; Matevž Hace: Stražar Vence na mostu; Poleti brez vrtnitve japonskih kamikazov; Robert Jungk: Pribrednost se je začela; Infrardeči žarki pomagajo človeku; Klorofil pomaga; Mihailo Žoženko: Stanovniški krizi utruje zakone; Papp: Ali je na Luni življenje?; Branislav Nušić: Krščanski nauk; R. H. Davis: Mr. Travers prvič na lovu; To in ono o alergiji.

Trgovsko podjetje
»SLAVICA« v Kopru
razpisuje delovno mesto
SOFERJA MEHANIKA D kategorije

Prošnje z opisom dosedanjega službovanja pošljite na podjetje do 12. novembra 1959

VABIMO VAS, DA SE NAROCITE NA ZBIRKO ZEPNIH ROMANOV
»LJUDSKA KNJIGA«

V letu 1959 bo izdala Prešernova družba v tej zbirki deset najzanimivejših romanov klasične in sodobne umetnosti:

1. S. Exupery: »Bojni pilot« (Pretresljiv roman iz dne nemške invazije v Francijo)
2. Valentin Katajev: »Ptički božje« (Zbirka najboljših humorističnih ruskih pisateljev)
3. E. Caldwell: »Estherwilles« (Tragična povest mladega črnca in njegove sestre v ZDA)
4. Anatol France: »Thais« (Pogubljenje puščavnika, ki spreobrne lepo plesalko Thais)
5. Colette: »Potepinkac« (Roman pariske plesalke, ki zastonj iše lepo ljubezen)
6. K. Paustovski: »Crno morje« (Povest Crnega morja, manjana v vrsti zgodovinskih in sodobnih zgodb)
7. G. Parise: »Lepi kaplani« (Tragedija lepega fašističnega kaplana, ki konča v objemu vlastuge v malem italijanskem mestu)
8. Alfred Hayes: »Dekle iz Via Flaminie« (Roman rimskega dekleta iz dne ameriške zasedbe, izveden tudi v uspelem filmu)
9. R. A. Heinlein: »Gospodarji lutk« (Utopistični roman o invaziji parazitov z neznanega planeta)
10. Finn-Seeborg: »Takšni so« (Humoristični danski roman o birokratih)

Letna naročnina za vseh deset knjig je 2000 din za brošbrane in 3000 din za vezane v poliplatno — plačljivo tudi v obrokih.

Ob izdu vseke knjige bo izrebanih med staine naročniške »Ljudske knjige« nagrad v vrednosti 20.000 dinarjev.

TO SO NAJCENEJSI ROMANI, KAR JIH IZHAJA PRI NAS.

Naročila posiljajte na naslov: Prešernova družba, Ljubljana, poštni predel 41

OBVEŠČAMO VSE INTERESENTE,
KI SE ŽELIJO NAROČITI NA INOZEMSKE
CASOPISE IN REVIE ZA LETO 1960, DA
SPREJEMAMO NAROČILA DO 15. XI. 1959.
NAROČITE LAHKO TUDI KNJIGE IZ VSEH DRŽAV!

NAROČILA SPREJEMA

ČZP »PRIMORSKI TISK« KOPER,
CASOPISNI ODDELEK,
CANKARJEVA ULICA 1 (POLEG POŠTE)

Novosti za kadilce

Rekonstrukcija Tobačne tovarne v Ljubljani je v teku. Samo za izdelavo cigaret so uvozili že 6 novih strojev, v kratkem pa bodo montirali še 10 nadaljnjih. Rezultati reševanja tega osnovnega vprašanja so že vidni. Na trg so te danj dani novi izdelki, ki so poleg edilne tobačne mešanice tudi sodobno opremljeni. Tako je virginško-orientalska Blend cigareta ostvarila že dolgo časa iskan potrebo kadilcev. Analiza Duhanskega inštituta v Zagrebu z dne 9. 10. je ugotovila v Super Dravi le 1.44% nikotina, kar je omogočil novi tehnički postopek.

V tovarni upajo, da bodo kadilci te novosti sprejeli z zadovoljstvom.

V nedeljo popoldne je delovno ljudstvo Izole spremilo na zadnjo pot Srečka Sfiligoja in Cirila Rupnika, ki sta se ponesrečila na križišču Koper — Trst — Pobegi. Srečko Sfiligoj je delal v Tomosu. Bil je večletni odbornik SZDL IV. terena. Preteklo sredo je bil izvoljen za tajnika terenske organizacije SZDL. Zapustil je ženo, osemletno hčerkino in 6-letnega sina. Ciril Rupnik pa je bil avtomehaničar. Vsi, ki so ga poznavali,

so ga imeli radi zaradi njegove vedenje in globokega čuta dolžnosti. V kratkem bi se moral ozneniti.

Smrt 32-letnega moža je pri Izolčanah vzbudila mnogo ogorenja na brezvestne vozače. Mnogi se sprašujejo, zakaj ne bi z zakonom določili maksimalno hitrosti motornih vozil. Kljub prizadevanju organov prometne varnosti je splošno mnenje, da se bo število žrtev večalo, dokler bo vsak vozač vozil tako hitro, kot se mu bo ljubilo.

C.C.

DAN MRTVIH V IZOLI

Nan Dan mrtvih se je zbrala velika množica Izolčanov na Trgu padlih in na pokopališču, kjer so pokopane žrtve fašističnega terorja. Tovariš Čok je spomnil navzoča na junaštvu in na topljenje tistih, ki so padli zato, ker so sovražili fašizem in vsako izkorisčanje človeka po človeku. Za vse nove tovarne in hidrocentrali, za vse nove ceste in ladje, za ugled, ki ga uživamo v svetu, se moramo zahvaliti njim, ki so pod vodstvom KPJ nesobično žrtvali svoja življenja trdno verujč v lepo bodočnost našega delovnega ljudstva. Z vmeno in ekromnostjo nadaljujmo njihovo delo, saj mora biti borba za resnični socializem pri srcu slehernemu državljanu, ki je plemenit in moder.

Pionirji in mladinci so položili mnogo vencev in šopkov na grobove padlih.

REŠITEV ZADNJE KRIZanke

Vodoravno: 1. Passos, 7. koraki, 13. aspirin, 15. pliroman, 16. spoj, 17. Rodos, 19. Port, 20. Taras, 22. val, 23. Dolan, 24. Er, 25. Java, 27. osat, 29. vi, 30. lak, 32. kater, 34. Dag, 35. Igor, 37. Solon, 38. Kina, 39. Umag, 41. rak, 42. krak, 43. sokol, -n, 45. anode, 46. Rurik, 48. Atene, 49. anahronizem.

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri podjetju »RIZANSKI VODOVOD« Koper, razpisuje naslednja presta delovna mesta:

1. ADMINISTRATORKO s popolno strokovno izobrazbo in znanjem strojepisja

2. TEHNIČNEGA RISARJA s srednjo strokovno izobrazbo

Pismene ponudbe z navedbo splošne in strokovne izobrazbe dosedanje zaposlitve in lastnoročno napisanem življenjepisom naj pošljejo interesenti na upravo podjetja.

**UMRL JE
RIHARD UMER**

Konec minulega meseca je nenadoma umrl 29-letni Rihard Umer, eden izmed najbolj požrtvovalnih mladičev-graditev socialističnih odnosov na vasi v okolici Babicev.

Ze v zgodnji mladosti je ostal brez očeta, ki je zapustil štiri nedosegne otroke. Komaj 13 let star se je priključil narodnoosvobodilni borbi istarskega ljudstva kot pionir-aktivist, pri tem pa je moral več ali manj sam skrbeti za lastno preživetje. Po osvoboditvi smo Riharda spredali skoraj na vseh mladičinskih delovnih akcijah, kjer je za svoje delo žel vrsto priznanj in pohval. Bil je tudi ustavnitelj bivše Kmečke obdelovalne zadruge v Babicev in v njej je delal, dokler ni bila razpuščena.

Okoli njegovega groba se je 26. oktobra zbralo več kot 1200 ljudi, kar dokazuje, kako je bil Rihard priljubljen med sovaščani. Stevilni njegovih prijateljev so krsto, ovito z državno in partijsko zastavo, zasuli z jesenskim cvetjem, žalostinke, ki je zapel DPD Svoboda Koper, godba na pihači in Marezig pa mu je v slovo zatrgala žalne koračnice.

V. U.

Kino

KOPER — 6., 7. in 8. novembra italijanski barvni Vista-vision film VOJNA IN MIR I. del: 9., 10. in 11. novembra VOJNA IN MIR II. del: 12. in 13. novembra sovjetski barvni film TIHI DON III. del.

IZOLA — 6. in 7. novembra ameriški barvni cinemasscope film RISARKA MODELOV; 8. in 9. novembra sovjetski barvni film TIHI DON III. del: 10. in 11. novembra italijanski barvni Vista-vision film VOJNA IN MIR I. del: 11. in 12. novembra jugoslovanski film VIZA ZLA.

PIRAN — 7. in 8. novembra italijanski barvni cinemasscope film POSLEDNJI RAJ; 9. in 10. novembra jugoslovansko-češki film ZVEZDA POTUJE NA JUG; 10. in 11. novembra ameriški barvni cinemasscope film NA SVIDENJE V LAS VEGASU; 12. in 13. novembra ameriški barvni cinemasscope film RISARKA MODELOV.

PORTOROŽ — 6. novembra francoski film SALESKE CAROVNIKE; 7. in 8. novembra jugoslovansko-češki barvni film ZVEZDA POTUJE NA JUG; 9. novembra italijanski barvni cinemasscope film POSLEDNJI RAJ; 10. novembra italijanski film SKODA, DA SI TAKA; 11. novembra ameriški barvni cinemasscope film RISARKA MODELOV; 12. novembra ameriški barvni cinemasscope film NA SVIDENJE V LAS VEGASU.

SMARJE — 7. novembra jugoslovanski film DOLINA MIRU; 8. novembra švedski film NASMEH POLETNE NOCI; 11. novembra italijanski barvni film NOVOLETNA ZRTVE.

SKOFIJE — 6. novembra jugoslovanski film DOLINA MIRU; 11. novembra italijanski film BELE NOCI.

POSTOJNA — 7. in 8. novembra ameriški barvni cinemasscope film CAJNICA; 10. in 11. novembra italijanski film SLAMNATI MOZ; 12. in 13. novembra angleški film NEDOLŽNO OBSOJEN.

PIRAN — 7. in 8. novembra jugoslovanski film H8; 11. in 12. novembra francoski film KROJAC ZA DAME.

PRESTRANEK — 8. novembra ameriški film GOSPOD 800; 11. novembra mehiški film KO ODHAJAM.

SEZANA — 7. in 8. novembra ameriški film DOZIVLJAJ KAPETANA WHYTTE; 10. in 11. novembra jugoslovanski film SKOZI VEJVJE NEBO; 12. in 13. novembra angleški film HREPENENJE ZA NEBOM.

Radio KOPER

NEDELJA, 8. novembra: 8.00 Domučne novice — 8.30 Kmetijska oddaja »Kmetijski kombinat v obalnem pasu — Pri mladih zadružnikih na Livenku — Dolgoročna kooperacija na 60 hektarjih v Ilirske Bistrici — Obiskali smo Makedonijo (priprave republike JUDSKI poslanec Davorin Perigo) — 9.30 Z narodno pesmijo v nedeljsko jutro — 9.00 Naša reportaža: »Najprej so kupili svetloko« — 9.15 Zabavni zvoki — 13.30 Sosedni kraji in ljudje — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Vesti — 15.15 Spored zabavnih melodij.

VSAK DAN je ob 7.15 in 7.45 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.30 vesti. Vesti so nato ob 13.30 in 15.00, ob 15.15 pa zabavna glasba, vmes reklame.

PONEDELJEK, 9. novembra: 13.40 Kmetijski nasveti — Pred obnimi zbori aktivov mladih zadružnikov — 13.45 Pisana paleta zabavne glasbe — 14.30 Sportni pregled — 14.40 Izbrane melodije — 15.30 Slovenske narodne.

TOREK, 10. novembra: 13.40 Kmetijska univerza »Strokovne in organizacijske osnove intenziviranja nasadov« — 13.50 Odlokni iz oper — 14.30 Solo in življenje: »Na prekoceanski Piran« — 14.50 Glasbeni medigrad — 15.20 Narodne pesmi in piesi iz raznih krajev Jugoslavije.

SREDA, 11. novembra: 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Od melodije do melodije — 14.30 Kulturni obzornik »Več družbnosti« v naša društva — 14.40 Narodni odmivi — 15.20 Primorski peski zbor: »Moški zbor »Svoboda« iz Kopra — 15.40 Iz zbornika spominov.

CETRTEK, 12. novembra: 13.40 Kmetijska univerza — 13.50 Deset minut ciganskih melodij — 14.00 Glasba po željah — 14.30 Pogovor z volivci — 14.40 Glasba po željah II. del — 15.20 Dalmatinške povovke.

PETEK, 13. novembra: 13.40 Kmetijski nasveti — »Priprave krme za zimo« — 13.45 Od melodije do melodije — 14.30 Domuča aktualnost: »Kako izboljšati promet v trgovini« — 14.40 Poje zbor Domača JLA Beograd — 15.20 Kmečka godba Silva Tomšeta.

Mali oglasi

ZAPRT OTROŠKI VOZIČEK kupim ali vzamem naposodo proti primerni odškodnini. Ponudbe na upravo lista.

FINANČNEGA ali MATERIALNEGA KNJIGOVODJO sprejme takoj oprekarna »RUDA« v Izoli. V poštev pride tudi začetnik-a s popolno srednjo ekonomsko šolo. Plača po tarifnem pravilniku. Ponudbe na upravo podjetja.

RAZPIS

Svet za šolstvo in prosveto pri Obč. Piran razpisuje vpis v Solo za odrasle pri Osnovni šoli Piran.

Odprtli bomo I. tečaj (V. in VI. razred) in II. tečaj (VII. in VIII. razred).

Vpis traja do 9. novembra 1959. Prijave sprejema upraviteljstvo Osnovne šole v Piranu.

Začetek pouka bo v ponedeljek, 9. novembra 1959, ob 16. uri v Osnovni šoli Piran.

Naknadne prijave sprejemamo do 16. novembra 1959.

porcijski golaži. Če bi ga torej hoteli prodajati po dejanski kalkulaciji, bi morali postaviti ceno 130 din za porcijo, medtem ko v resnici stane le 120...«

Upam, da sem stvar zadovoljivo »osvetil tudi z drugo strani. Dobil pa sem razen tega še en protest, tudi iz Postojne. Pravzaprav ni protest, marveč obvestilo uprave postojanskega kina, ki vam ga rad posredujem:

»V pojasnilo k izjavi barbe Vane, ki se nanaša na zamudo, s katero je pričela blagajničarka kina Postojna prodajati vstopnice za predstavo ob 18. uri, obvezno pisca in javnost, da ni bila blagajničarka kriva tej zamudu, pač pa so bile tehnične ovire, zaradi katerih je bilo sploh vprašanje, če predstava bo ali ne. Prav tako je neresnična ugotovitev, da so take zamude pogoste.«

Tako — to bi bile vse plati zvonila ali zvonov. Morda vsem ne doni zvonjenje prav, zato se lahko usedejo in mi napišejo pisemce ali pa me pokličejo po telefonu. Ne samo v teh in podobnih zadevah, na sploh bom vesel vsakega novega znanja.

Prav lepo

TELESNA VZGOJA ★ SPORT ★ ŠAH ★ TELESNA VZGOJA ★ SPORT ★ ŠAH ★ TELESNA VZ

PRIMORSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Primorje povečuje naskok

V osmem kolu primorskega nogometnega prvenstva so dosegli naslednje rezultate: Tomos : Tolmin 2:2, Postojna : Ilirska Bistrica 0:1, Branik : Sidro 4:1, Adria : Anhovo 4:0 in Tabor : Primorje 3:5. Rudar je bil prost.

V tem kolu je Primorje nepričakovano premagalo Tabor na njegovem igrišču in si še bolj utrdilo položaj na vrhu lestvice. Kolikor ne bo kakega posebnega presenečenja, lahko Ajdovcem že čestitamo k osvojitvi jesenskega dela primorskega nogometnega prvenstva.

Klub vsemu pa moramo povedati, da je Primorje tokrat poceni prišlo do dveh točk. Domačini so bili na igrišču povsem enakovredni, mestoma pa celo v premo. Žal pa gresta najmanj dva gola na račun nezanesljivega vratarja in tako se je izniznila točka, če ne celo dve. Po odličnem začetku so torej Sežančani spet začeli padati, čeprav je tokrat precej smole vmes.

Zmagla Ilirska Bistrica v Postojni je največja senzacija ne samo letošnjega prvenstva, ampak sploh, odkar so ustanovili primorsko ligo. Tisti, ki so gledali tekmo, so odhajali z igrišča v prepričanju, da so domačini nezasluženo izgubili srečanje. Gleda na dogodke na igrišču jih damo prav, saj je bila Postojna skoraj vso tekmo v premoči. Toda kdo je kriv, če nespretni napadci niso znali izrabiti toliko ugodnih priložnosti? Zanimivo

V NEDELJO KOPER : SLOVAN

Rokometni koprsko Partizana se bodo v nedeljo dopoldne pomjerili z ljubljanskim Slovanom. Gostje so solidna ekipa, ki je že marsikom prekrižala rocene, Koper pa ima seveda prednost domačega igrišča. Ker so domačini eden glavnih kandidatov za izpad iz lige, se pričakuje ostra borba za vsako točko.

Ajdovčina pa bo tokrat igrala v Ljubljani s Svobodo. Ljubljanci so se v zadnjih srečanjih precej popravili in so favoriti.

TUDI HRPELJČANI BODO SODELOVALI

Devet članov delovnega kolektiva industrijskega obrata »Iplass« v Podgradu je prijavilo svoje udeležbo na prvih delavskih športnih igrach, ki jih bo počasitev 40-letnice KPJ organiziral konec novembra v Sežani in Izoli Okrajni sindikalni svet.

Ce se ne motim, spregovori poti Steljo s svojim značilnim naglasmom, »bo moral štab jutri dodeliti tasto udarne čete kar nam. Poštovanji naj se zanje obriskojo pod nosom. Dvakrat so jo osvojili, tretjič bo pa naša. Okej?«

»Okej, Steljo se nasmehnem.«

»Hej, tam gor! Mislite, da ste sami? Vse korde ustavljate na vrhu. Mi bomo pa brade podpirali, da se nam še žulfji naredijo, kaj? Potem nas boste pa z zabušanti zmerjali,« kriči nad brigadirji I. Čete onstran vzpetine.

Opoznamo trojko, ki enakomerno brez oddihu zamahuje s težkimi krampi. Paradiz, Emri, Marinko. Vsi so premočeni, kot bi jih s škatom vodo posili.

»Fantje, zamenjajte za nekaj časa krampe z lepatami. Nazadnje se boste se sedeli, se ne morem premagati.«

»Saj ni tako hudo. Brez skrb! zdralli bomo,« se nasmeje Paradiz, da se mu zasvetijo bell zobje.

Z obronka njive mo kliče Ivan. Povsprem se k njemu.«

»Si blj pri II. čet?«

»Sem.«

»Kako gre planiranje?« pobaram, čeprav mu z obrazu berem, da je zavojljeno.«

»Odlično. Resno računajo, da bodo krepko odmaknuli preko.«

Nekaj metrov vstran od našu sedi prileteti možid. Od olja zamazana obeka ga izdaja za Šoferja. Vidi, da sva ga opazila. Prijazno nama poklma.«

»Ze nekaj brigada sedi,« začne pogovor.

»Ce verjamete ali ne, tako so niskem videl delati nobeno brigada.«

je, da so vsi pričakovali, da se bo tekma končala brez gola, ko je tik pred koncem povsem nevarno žogo burja zanesla v postojnski gol.

Igralce Ilirske Bistrike moramo pojaviti zaradi borbene in požrtvovalne igre. Zanimivo je, da so doslej osvojili le štiri točke, od teh tri na tujih igriščih. Zrtvi sta bili Postojna in Sidro. Dvomimo, da bo še katera druga enajstorka prinesla iz Postojne in Pirana tri točke!

Po obojestransko slabih igri je Branik visoko premagal Sidro. Gostje so igrali razirzano in brez prave volje in bi lahko izgubili še z višjo razliko.

Po slabem začetku je Adria od nedelje do nedelje boljša. V igri z Anhovim so z lepimi kombinacijami navdušili občinstvo.

Koper je v nedeljo spet razočaral. Zlasti slab je bil napad, ki je zapravil številne zrele priložnosti. Tako je bila vsa požrtvovalna in smiselna igra obrambe zaman.

Tekma je imela precej nenašeden potek. Gostje so začeli z nevarnimi napadi in že v prvih minutah prevarali nezanesljivega vratarja. Do konca polčasa je bila igra v glavnem enakovredna, pri čemer so napadci na obeh straneh zamudili nekaj ugodnih priložnosti. V drugem polčasu je Koper začel s številnimi napadi, ki pa so ostali brez haska zaradi pretiranega kombiniranja. Pri tem sta se zlasti »odlikovala« Pogačnik in Rozman, ki sta bila najslabša na igrišču. Koper je dosegel izenačenje povsem po naključju, ko je nenevarna žoga preskočila vratarja gostov. Tolminci so počasi osvobodili pritiska in 10 minut pred koncem dosegli vodstvo. Toda tudi to ni spomenovalo Koprčanov, ki so se še naprej igračkali pred nasprotnikovim golom in se izogibali strelom. Minuto pred koncem pa se je Koprčanom le nasmehnila sreča. Tokrat mislim dobesedno, kajti tudi drugi gol je padel na podoben način kot prvi: nezanesljivemu vratarju je nenevarna žoga ušla v gol.

Pri gostih je treba pojaviti moštvo kot celoto z izjemo vratarja. Zlasti se je odlikovala leva stran napada. Pri domačinih je zadovoljila obramba kot celota. Najboljša sta bila Papec in Gombač. Napad pa je igral z izjemo levega krila slabo.

Menite, da nas bo pregnal dež?« okreneva pogovor, čeprav najni obzri izdajajo veselje nad nepričakovano hvalo tuja.

»Bo,« se neznanec strokovnjaka ozra proti zapanju, kjer bliski vedno znova na gosto prepredaja oblike. »Se slabe poi ure in moral se boste zateči v naselje.«

Napovedi ni niti kaj razveseljiva. Vrnava se k svojim četam. Zdi se mi, da bi lahko premikala gore, toliko moži čutim v sebi. Kaker da so se volja, ljubovljnost, hotenie vseh brigadirjev naselil v men in napolnili vso mojo notranjost. Res, to mora doživeti, da bi lahko razumel. Ob tem pozabiti na žulje, ki to skelijo. V tebi zame reži, da bi vsaj za kratko lip naravnal razboleto hrbitnico. Pozabil, da moral obrisati pot z obrazu. Poln si ene same želje, da bi ljuboval utrujenosti, bolečinam in se ves podredil samo enemu cilju — premagati čas, normo...«

Steljeve besede — dejmo, milajmo fantje — zvenijo kot pesem. Srečen si, da jim lahko odgovoril z novim, že krepljajočim zamahom krampa, z nabito lepoto, z novim kamenčkom, ki zdrinke k ostalim v brezno slamnika.

Spet ena več, nasmejan vzkljueč. Za to smo potrebovali pol minute manj.«

Večerni somrok, ki je legal na nasejje, postaja tedajše gostejši. V svestni naseljal za trenutek uhično hreščeti glosovi zvečnika.

»Ana, počakaj! Najbrž bodo sedaj nas poklicali!« Naprem ušesa. Tipko že zdavnaj odstavljenega, za penzijo zrelega »Remingtona« poslušno obstanejo.

»Pažnja, pažnja. Treča koparska i pola somborske neka dođe na vetraru.«

Spet ena več, nasmejan vzkljueč.

LESTVICA

Primorje	8	5	2	1	20:14	12
Sidro	8	4	1	3	19:11	9
Tolmin	7	3	2	2	27:14	8
Postojna	7	3	2	2	10:9	8
Tabor	7	3	2	2	17:18	8
Branik	7	3	1	3	19:11	7
Rudar	7	3	1	3	27:18	7
Tomas	7	3	1	3	10:10	7
Adria	8	3	1	4	17:26	7
Il. Bistrica	7	1	2	4	7:25	4
Anhovo	7	1	1	5	6:21	3

Kaže, da na tujih igriščih ne bo točka za Izolo in Novo Gorico. V nedeljo so Izolčani in Goričani spet ostali praznih rok. Izola je izgubila v Ljubljani s Krimom z 1:2, Nova Gorica pa v Celju s Kladivarjem z 2:6.

Poročila iz Ljubljane govorita, da je Izola nezasluženo izgubila obe točki. V prvem polčasu je bila igra v glavnem enakovredna, pri čemer so napadci na obeh straneh zamudili nekaj ugodnih priložnosti. V drugem polčasu je Koper začel s številnimi napadi, ki pa so ostali brez haska zaradi pretiranega kombiniranja. Pri tem sta se zlasti »odlikovala« Pogačnik in Rozman, ki sta bila najslabša na igrišču. Koper je dosegel izenačenje povsem po naključju, ko je nenevarna žoga preskočila vratarja gostov. Tolminci so počasi osvobodili pritiska in 10 minut pred koncem dosegli vodstvo. Toda tudi to ni spomenovalo Koprčanov, ki so se še naprej igračkali pred nasprotnikovim golom in se izogibali strelom. Minuto pred koncem pa se je Koprčanom le nasmehnila sreča. Tokrat mislim dobesedno, kajti tudi drugi gol je padel na drugem polčasu zmanjšali rezultat na 3:2. Kazalo je celo, da bodo izenačili, ko je Kladivar iz povsem nene-

Veliko zanimanje

ZA DELAVSKE ŠPORTNE IGRE KOPRSKEGA OKRAJA

Kakor smo že poročali, bodo 22. novembra v Kopru, Izoli in Sežani prve okrajne delavskie športne igre. Tekmovale bodo reprezentance občinskih sindikalnih svetov, kar pomeni, da se obeta kvalitetno delavsko tekmovanje.

Razpis okrajnih delavskih športnih iger je vzbudil veliko zanimanje v delovnih kolektivih. V mnogih krajih so začeli z izbirnimi tekmovanjami ter s pripravami za sestavo reprezentanc. Klub razmeroma neugodnemu času za športna tekmovanja še nobeden od povabljenih ni zavrnil povabila.

Program predvideva, da bodo tekmovali v odbojki, namiznem tenisu, šahu in v teku čez drn in strn v Kopru, posamezne nogometne tekme in strelenje bo v Izoli, balinjanje pa bo v Sežani. Finalna nogometna tekma bo v Kopru. Pričakujejo, da bo glavna borba za prvo mesto med Koprom in Izolo, kjer imajo že več let stalna športna tekmovanja med kolektivi po ligaškem sistemu.

in strn. Tekmovali bodo moški in ženske. Moški v vseh panogah, ženske pa le v odbojki, namiznem tenisu in v strelenju z zračno puško. Razen tega bodo ženske sodelovale tudi na šahovskem tekmovanju, saj bo vsaka petčlanska šahovska ekipa morala imeti tudi po eno igralko.

Program predvideva, da bodo tekme v odbojki, namiznem tenisu, šahu in v teku čez drn in strn v Kopru, posamezne nogometne tekme in strelenje bo v Izoli. Finalna nogometna tekma bo v Kopru. Pričakujejo, da bo glavna borba za prvo mesto med Koprom in Izolo, kjer imajo že več let stalna športna tekmovanja med kolektivi po ligaškem sistemu.

SLOVENSKA CONSKA LIGA

Nezaslužen poraz Izole

LESTVICA

Maribor	8	6	1	1	11:5	13
Kladivar	8	6	1	1	30:17	13
Branik	8	5	1	2	28:10	11
Triglav	8	5	0	3	23:18	10
Rudar	8	4	1	3	22:8	9
Krim	8	3	3	2	9:11	9
Sobota	8	4	0	4	19:14	8
Ljubljana	8	4	0	4	16:20	8
Grafičar	8	2	2	4	10:26	6
N. Gorica	8	2	0	6	21:33	4
Ilijska	8	1	1	6	8:21	3
Izola	8	0	2	6	9:22	2

varnega napada povisal vodstvo na 4:2. Šele zdaj so Goričani pospustili, posledica tega pa sta bila še dva gola v korist domačinov. Kladivar je klub visoki zmagi razočaral, medtem ko je treba goste pojaviti zaradi borbene in požrtvovalne igre.

V nedeljo imata Izola in Nova Gorica lepo priložnost, da si izboljšata položaj na lestvici. Izola bo sprejela v goste Soboto, Nova Gorica pa Krim.

V Thübingenu v Nemčiji študira tudi nekaj etiopskih študentov na tamkajšnji svetovnoznanosti univerzi. Ko je letos na svoji poti po Evropi etiopski cesar Haile Selassie obiskal tudi ta kraj in so mu študenti povedali o prijaznem odnosu meščanov do njih, je cesar mestu podaril takrat majhno mačko — komaj skotenega leva. Ker mesto nima živalskega vrta, so bili mestni očetje z županom na čelu v veliki zadregi, kaj naj napravijo s cesarjevim darilom. Končno so ga podarili cirkusu Hagenbeck. Njegovi lastniki so ga izročili v rejo veliki dresirani dogi, ki je pravkar izgubila svoje mladiče. V nekaj mesecih je posvojenec zrasel in daleč prerasel svojo krušno mater in je zdaj velik prijatelj tudi z njenimi novimi mladiči, ki so stari komaj mesec dni. Na sliki doga s svojim nenavadnim pastorkom.

Kriki pod vodo

Ob stikanju za hrano delfini pod vodo kričijo z zelo visokimi glasovi ter po principu

eholota, merjenja odmeva, poštejo svoj najbližji plen. S svojim odličnim sluhom zaznavajo zvoka, ki so najmanj štirikrat večji od človeških. Do teh dognani je prišel ameriški znanstvenik dr. W. N. Kellogg, ki so poskusili z delfinskim parom v nekem morskovodnem ribniku na Floridi. S podvodnimi mikrofonji je dokazal, da ti vodni sesalci v kahni vodi in ponoči takoj oddajajo jščoče glasove, takoj ko jim je vrgel v vodo ribo. Dosej je bilo orientiranje s pomočjo slušnega merjenja znano le pri nekem južnoameriškem ptičku, ki gnezdi v globokih jamah.

ČASTNE VELICINE

Vse tri nordijske kralje, Švedskega, norveškega in danskega, je britanska Royal Airforce nedavno imenovala za častne zračne maršale. Ze prej so vsi trije bili častni admirali britanske kraljevske mornarice, in častni generalni polkovniki vodilnih britanskih polkov s staro tradicijo.

Slepim ljudem ni moč dati sonca in luči, pač pa jih je mogoče razveseliti s cvetjem, ki je otrok sonca in luči. Tako so mislili mestni očetje na Dunaju in so v Döblingu napravili cvetlični vrt za slepe, prvi te vrste v Evropi. V njem gojijo samo tako cvetje (astrae in podobno), ki je toliko trdno in značilno, da ga je moč z rokami otipati in po obliki ugotoviti, katero cvetje je. Razen tega lahko z Braillejevo pisavo ugotovijo, kakšne barve je, kaj se to cvetje imenuje in pomen tega imena ter se pobliže spoznavajo z naravo

»Oh« bo obplula Antarktiko

Sovjetska polarnoraziskovalna ladja OB se bo s peto antarktično odpravo v kratek podala na daljno pot k šestemu celini. Sele nedavno se je vrnila v Murmanski s potovanja po Arktiki. Konec oktobra bo obplula v Leningrad, kjer bo vključila tovor, opremo, letalo in nekaj članov odprave. Ostali člani odprave bodo napravili dolgo pot s parnikom KOOPERACIJA, medtem ko počitajo OB Dieslovi motorji.

Iz Leningrada bo OB vodila pot skozi Kielski prekop in Rokavski preliv v Kapsko mesto in od tam proti jugu k obali Dežele kraljice Maud, kjer je sovjetska antarktična postaja Lazarev. Tam bodo iz-

krali del tovora in izmenjali postajno posadko. Nato se bo podala OB vzdolj vzhodne antarktične obale v Mirny, od koder bo nadaljevala svojo pot okrog šeste celine.

KORAKAJOCI STOLPASTI ŽERJAV

Prvič v zgodovini stavbarstva se je nedavno na nekem moskovskem gradbišču pojavit stolpasti vrtljivi žerjav, ki se prav tako lahko pomika po tiru kakor tudi po prostem zemljišču. Žerjav dvigne tovor 10 ton. Upravljanje z njim se vrši s prenosom stikalne mize. V teku treh ur se žerjav sam lahko naloži na ustrezno prevozno sredstvo.

Znani filmski igralec Errol Flynn je pred nedavnim umrl v Vancouveru, kjer je v družbi z mlado prijateljico Beverly Aadland prodajal svojo luksuzno jahto. Koliko je bil pravzaprav Flynn star, ne ve nihče. Znano je le, da je bil rojen na Tasmaniji, pred prihodom k filmu pa se je ukvarjal s številnimi poklici

V zadnjih dneh minule vojne so ameriški vojaki uporabljali posebno tajno orožje — sniper z daljnogledom in infrardečimi žarki. S pomočjo tega reflektorja je ostrostrelec lahko videl sovražnika tudi ponoči v trdi temi, kajor kaže okrogli posnetek teleobjektiva na puški v spodnjem desnem kotu.

LEDENA BAJKA

Slovaška je znana dežela prirodnih lepot in zanimivosti. V predelu, ki nosi naziv »Slovaški raj« se je narava razvijala do skrajnosti. Valoviti svet, odet v bujne pašnike in stoljetne gozdove, kjer se gospodarja medved in ris, je ponekod s strimimi čermi segel proti nebu, drugod pa izvijot ustvaril čuda, ki jim ni primere ne blizu ne daleč. Taka je Dobšianska ledena jama, skupina mogočnih podzemljinskih votlin, ki jih odevana nad milijon kubičnih stotov led. Temperatura se tam nikdar ne dvigne nad nihče. Dolgi ledeni hodniki, prostrane dvorane, ledeni slapovi in zaledenelo jezero, nad 20 m visoka ledena zavesa, stebri, stojeci in s strope viseči ledeni kapniki, v toplem letnem času še vse pokrito z nežnim ivjem — vse to se v svitu reflektorjev blešče neopisno in neizpolnilo lepo. Ledena odeja podzemljenskega sveta ni vedno enaka, rada menja svoje lice in to jo dela še mikavnejšo.

KVARTE

Igralne karte ali kvarte so bile že zdavnaj znane v Indiji in na Kitajskem, ko so jih v Evropo zanesli vratilci se križarji s svojimi roparskimi pochodov po Orientu.

MOČ NAVADE
Violinist, ki reže kruh pred zajtrkom

proti jugu po gazi, ki je vodila med kočami, raztresenimi po valovitih strminah v ozadju Dawsona.

Dimač in Slanovec sta se tesno oklenjena premetavala in kobacala po snegu. Dimač se je sicer štel med fante od fare, pa je vendar cutil Slanovečev premoč, ki ga je nadkriljevala s petdesetimi funti čvrstih, utrjenih mišic. Zopet in zopet je spravil Dimača na hrket. Ta je pa vselej mirno obležal in počival. Kadar pa je Slanovec poskušal vstati in se ga ostresti, se ga je Dimač oklenil kakor s kleščami, in borba se je začela znova.

»Presneto si grčav,« je priznal Slanovec, ko je po desetih minutah borbe mirno obležal na Dimačevih prsih. »Pa te vendar vsakikrat potlačim.«

»Jaz te pa vsakikrat zadržim,« je odgovoril Dimač in sopiba. »Drugega tudi ne maram. Kaj misliš, kam neki dirja Čok v tem času?«

Slanovec se je s silovitim naporom poskušal osvoboditi, saj se mu ni posrečlo. Dimač ga je nenadoma pograbil za gleženj in Slanovec je lopnil v sneg, kakor je bil dolg in širok. V dolini so se oglasili vprašujoči živžgi. Slanovec pa je sédel in tudi zažvžgal. Dimač ga je takrat prevrnjal vznak, mu sédel na prsi, tako da mu je s koleni tiščal lakti k tlu, z rokami pa ramena. Tako so ju našli Slanovečevi prijatelji. Dimač se je zasmehal in se skopal pokonci.

»Lahko noč, fantje,« je rekel in se napotil navzdol po griču. Sestdeset neugnano trdrovratih mož je molče korakalo za njim. Za žago in bolnišnico je krenil proti severu in ubral gaz, ki je vodila mimo navpičnih pečin ob vznožju gore Losje rebri. Obšel je krog in krog indijansko vas ter nadaljeval svojo pot do ustja Losjega potoka, nakar se je obrnil proti svojim zvestim zasedovalcem.

»Utrnjate me,« je rekel z dobro hlinjeno jezo. »Upam, da se ti ne vsiljujemo,« je Slanovec vlijudno zamrmral.

»Oh ne, nikakor ne,« je Dimač zagodrnjal s še bolj hlinjenim srdom kot prej in krenil mimo njih proti Dawsonu. Dvakrat je poskušal prekoračiti reko na krajin, kjer ni bilo uglajenih gazi preko nagrmadenega ledu, a

KISLA KRI

Ob ugotavljanju inteligence nad 100 rekrutov in primerjavi njihovih krvnih preiskav so ameriški medicinci prisljado do zanimivega izledka, da je stopnja inteligence na nepojasnjeni način v očividni zvezi s sečno kislino v krvi. Čim višja inteligence, več je bilo sečne kislino v krvi. Po mnenju zdravnikov utegne ugotovitev pojasnit statistično-med cijsko opazovanje, da se med nadarjenimi ljudmi čeče pojavlja protein (sesedina teh kislin) v sklepih.

KANADSKA KUNA ZLATICA

Pravzaprav njen kožušček je pred vratil mrljega letnega časa ideal vsega ženskega sveta. Seveda se mora pretežna večina zadovoljiti s skromnejšim kožčekom in kožami štirinožnih reparic. Med filmskimi veličinami štrom po svetu pa je kanadska kuna zlatica, ali boje, kožuh z njenih kožuščkov borzno znamenje za rastocene plače. Redke so, ki so si jih kupile same. Med njimi je Layla Raki, ki si je prihranila v Londonu okrog tri milijone dinarjev za platinski ples s štolo. Čim se je lahko edela v njegovo razkošje, je bila tako srečna, da ga je nosila spletne dan — tudi poleti. Čez dolge hlače in pulover. Celo na plaži čet' bikini. Ustvarjala je najneverjetnejše moderne kompozicije. Celo potem, ko ji je finančnem pogledu nihče ravno rožnato in večkrat ni vedela, kaj bo zajrivala, ni niti trenutek pomisla, da bi zastavila svoj dragocen kožuh.

vsakikrat se je premisil in se vrnil na dawsonsko obrežje. Možakarji so mu vztrajno sledili. Nato je šel naravnost po glavnih ulicah, prekoračil reko Klondike, kakor da bi hotel v mesto Klondike, pa se je zopet vrnil proti Dawsonu. Ob osmih, ko se je začelo svetlikati, je zapejal trduni trop v Slavovičeve gostilno, kjer so bile mize že pogrnjene za zajtrk.

»Lahko noč, tovariši,« je rekel, ko je plačal svoj račun.

In ko se je začel vzpenjati po strmem klancu na grič, jih je še enkrat voščil lahko noč. Sicer mu niso sledili, ker je bil že svetel dan, pač pa so ga opazovali, dokler ni dospel do svoje koče.

Dimač je dva dni postopal po mestu, pa je bil neprestando pod bdečim nadzorstvom. Čok s pasjo vprego in sanmi je pa izginil kakor kafra. Dospeli so potniki od gornjega toka reke Yukona, ob Bonanze, Eldorada in od Klondika, toda nihče ga ni srečal. Dimač je postal sam. Jasno je bilo, da bo prej ali slej poskušal stopiti s svojim tovarišem v stik, in zaradi tega so se oči vseh pozorno upirale vanj. Naslednji večer ni zapustil koče. Svetlik je ugasnil ob deveti uri, budilnicu pa je nastavil, da je zvonila ob dveh po polnoči. Straža je gotovo stisnila drdranje budilnice, kajti ko je Dimač pol ure kasneje odpri vrat, je našel pred kočo družbo, ki ni štela šestdeset, temveč najmanj tri sto mož. Ob svitu severnega sija je odkorakal v tako številnem spremstvu navzvod proti mestu in jo zavil naravnost k »Losjemu rogu«. Komaj je vstopil, je že bila gostilna nabito polna čemernih in godrjanjočih gostov, ki so pili in dolge štiri ure motrili Dimača, ki je kvartal s svojim prijateljem Breckom. Kmalu po šesti uri zjutraj je Dimač vstal od mize. Obraz mu je bil mračen in srdit. Ko je stopal proti izhodu iz pivnice, ni hotel nikogar ne poznati ne videti. Ko je zapustil »Losji rog«, se je nameril po glavnih ulicah, za njim pa je v nerednih vrstah koračilo tri sto mož in prepevalo: »Seno-slam! seno-slam! Hep! Hep! Hep!«

»Lahko noč, tovariši,« je gremko rekel, ko je dospel do brezrega roba, kjer je steza krenila navzvod. »Zajtrkovat grem, potem pa spat.«

Jack London: SMOKE BELIEVE

72

»Pozdravljen Dimač!« se je oglasil iz teme Slanovec in pristopil tako blizu, da si lahko razločil obrise njegove postave.

»Vidim, da se te ne moreva ostresti, Vilko,« je dobrovoljno dejal Dimač. »Kje se pa tvoji prijatelj?«

»Odšli so pit. Postavili so me, naj vaju pazim, kar bom tudi storil. Ti, Dimač, kaj pa imata na pik? Otresli se nas ne boš in najpametnejše bo, če nam poveš. Saj smo prijatelji, to ves.«

»Včasih se zgodi, da človek niti svojim najboljšim prijateljem tega ne more zaupati, včasih je pa spet vse narobe. Zadeva, ki jo imava s tovarišem v mislih, je taka, da je ne moreva razdeti nikomur. Veš, kar spet pojdi, bo najbolje. Lahko noč!«

»Ne bo nič zlahko nočjo, Dimač! Ti nas še ne poznaš. Smo kakor klöpi.«

Dimač je vzduhnil. »Če že hočeš uganjati trmo, jo pa uganjam. Pojd, Cok! Nimava časa, da bi se obiral.«

Ko so psi potegnili, je Slanovec ostro zažvžgal in jo ubral v sled za sanmi. Izpod griča in z ravnine so se takoj oglasili živžgi stražnikov. Čok je stopal ob vodilni ročici. Dimač in Slanovec sta pa kerakala drug ob drugem.

»Poslušaj, Vilko,« je rekel Dimač, »Nekaj bi ti ponudil. Sprejmeva te, če hočeš, ampak samo tebe.«

Slanovec ni nič pomical. »Kaj pa drugi? Ne! Vsi ali pa nihče!«

»Boš pa n'hče,« je rekel Dimač in hipoma pograbil Slanoveca ter ga tresčil v mehki, globoki sneg ob gazi.

V istem hipu je Čok pognal pse in krenil z vprego